

Vipavski glas

letnik XXIX December 2013/št. 107

Ne verjemite njim, ki vam pravijo: Ta svet je grozen, grob, grd. Ni res. Res je, da je lahko še hujši. Toda za vas je to vaš edini svet, edini, ki v njem živite, da se v njem udomite in ga v dobrem naravnate po svoji podobi.

Ne verjemite tudi njim, ki vam pravijo: Življenje je trdo, trpko in težko. Ni res. Res je, da je lahko še hujše. Toda za vas je to življenje edino, enkratno in neponovljivo. ...Vaše je, da iz njega naredite vse, kar je v dobrem mogoče.

Ne verjemite komurkoli in karkoli. Verjemite pa, če morete, moji zgodbi:

Nekoč, pred leti, ko me je kot strela z jasnega zadelo hudo, mi je star mož, živi modrec, dejal:

>>In nikar se odslej ne boj življenja!<<

Tako zdaj jaz govorim po njem podobne besede za vas: "Ne bojte se življenja! Naj pljuska v vas z vso silo in v vse žile, naj vas nese ali zanese, le ne pustite, da vas spodnese. In imejte ga radi, da bo tudi ono, življenje, imelo rado vas!"

Tone Pavček

*V božičnem miru svet se prerodi
in s Silvestrom vedno znova vzcveti.*

Dragi bralci,

Naj vaši domovi v bližajočem se božiču in novem letu začutijo srečo toplih besed, prijaznega nasmeha in medsebojne povezanosti. Spomnite se tega, kar se vam je v lanskem letu lepega zgodilo; le tako boste lahko ohranili svetel in upanja poln pogled v prihodnost.

Čestitke ob 26. decembru, dnevu slovenske samostojnosti in enotnosti. Upajmo na boljše čase, ki pa niso odvisni od lepih besed, marveč od trdega in poštenega dela.

Uredniški odbor

Naslovnica: Prezbitarij cerkve sv. Štefana v Vipavi; sprejem sv. Štefana v diakonat. V podobi moža z brado je naslikan vipavski obrtnik in pesnik Radoslav Slivester. Ob njem je sv. Štefan v podobi nadučitelja Trošta. Avtor fresk je Janez Wolf, 1876-77.

Foto: Božidar Premrl

Zadaj: Obnovljen spomenik Palu Rostasu v Logu pri Vipavi.

Foto: Jožko Člekovič

*Le nekaj vročičnih decembrskih dni
je še do božiča in novega leta,
v tem času si vsak le najboljše obeta
in vse, kar je dobrega, drugim želi,
naj v vas bo svetloba božične noči,
v prihodnosti pa naj le sreča žari!*
SREČNO

Vsem občankam in občanom v imenu Krajevne skupnosti Vipava želim vesele božične praznike ter srečno, zdravo in uspešno leto 2014!

Milan Poljšak,
predsednik KS Vipava

*Slovo je vse. Ni rojstvo že slovo
od matere, ljubezen od zasnutka
ljubezni?
Ni življenje vse zato
tako lepo,
ker je slovo od vsakega trenutka?*

*Jesen je lepa. Kaj si žalosten,
ko z lipe zopet lahek list odplava?
Prozoren v soncu odleti sproščen,
zlato rumen
v zamaknjenosti zadnjega pozdrava.*

Lili Novy

Spoštovane občanke, cenjeni občani!

Čas je zbežal z neizmerno hitrostjo in že jemljemo slovo od starega leta in hitimo novemu naproti. Časi so težki, a jih bomo premagali. Pomagajmo drug drugemu, bodimo prijazni in strpni. Četudi na naša vrata včasih potrka obup, mu ne odpirajmo; sebi in svojim bližnjim raje odprimo srce in v njem bomo našli pogum, ki čaka, da ga obudimo in gremo z njim z roko v roki skozi življenje. Največkrat namreč izvemo, kako močni smo, šele takrat, ko je pogum naša edina izbira.

V imenu Občine Vipava in svojem imenu vam želim

vesel božič in srečno novo leto 2014.

mag. Ivan Princes,
župan

Družina Lavrenčič – Buognrjevi iz Vipave

Že dolgo ne živim več v Vipavi. Poročila sem se in jo zapustila leta 1971 ter odšla na Opčine. Vipavski glas redno prebiram in sem vesela, ko ga dobim. Ob branju 104. številke sem opazila na seznamu padlih, ustreljenih, obešenih in pogrešanih v 2. svetovni vojni zapisana tudi moja brata Franca in Florjana - Cvetota Lavrenčiča, kjer sta kraja smrti zamešana. Brat Franc je padel v Španiji, brat Cveto pa v Rusiji. Ob tem mi je prišlo na misel, da bi njuni zgodbi zapisala za objavo v Vipavskem glasu. Oba sta umrla mlada in daleč od doma.

Poroka Matije Lavrenčiča in Marije roj. Koritnik

Naša družina – na sredini sta oče Matija in mati Marija, roj. Koritnik, z otroki: iz očetovega prvega zakona Franc, Frančiška, Ivan; in otroci iz drugega zakona: Cveto, Marija, Silva, Ana in dvojčka Barbara in Niko.

Naša družina je bila številna. Doma smo bili v Vipavi, stara hišna številka 209, sedaj pa Grabrijanova ulica št. 8. V družini smo bili otroci dveh zakonov, skupaj devet otrok. Oče Matija Lavrenčič iz Vrhpolja, roj. 1877, se je prvič poročil s Frančiško roj. Bajc 1884 iz Sanabora nad Vrhpoljem. Rodili so se jima trije otroci: sin Franc, roj. 1911, hčerka Francka, roj. 1913, in sin Ivan, roj. 1918. Mama Frančiška je umrla leta 1920 in tako se je moj oče drugič poročil z mojo mamo Marijo Koritnik, roj. 1890 iz Otošč pri Lozicah. V drugem zakonu je prišlo na svet še 6 otrok: Cveto, roj. 1921, Marija, roj. 1922, Silva, roj. 1924, Ana, roj. 1926, in dvojčka Niko in Barbara, roj. 1928.

Zgodba brata Franca

Brat Franc je bil vpoklican k vojakom na Sicilijo leta 1932 in dodeljen konjenici (cavalleria). Leta 1934 je bil poslan v vojno v Abesinijo. Dodelili so ga oddelku, ki je skrbel za vojaške mule.

Ob priliki neke bitke je na poti pobral ranjenega živinozdravnika dr. Spilibergerja in ga posadil na mulo. Poznal ga je, ker je služboval v Vipavi kot vojaški živinozdravnik in je bil zaročen s Štefko Poniž. Ko je prišel domov, sta se poročila in odšla v Furlanijo. Živinozdravnika je odpeljal v bolnišnico v zaledje in ga rešil gotove smrti. Dr. Spilimberg ga je iz hvaležnosti pridržal pri sebi kot purša – vojaški sluga (attendente). Ko je bil odpuščen iz bolnišnice, so ga poslali na okrevanje v rezervat divjih živali, on pa je s seboj vzel tudi Franca. Brat je bil presrečen, saj je ljubil živali in naravo. Dr. Spilimberg mu je v rezervatu dobil službo. Družini je pisal, da se ne vrne, ker je tam dobil dobro službo. Hotel se je osamosvojiti in ločiti od družine, saj smo bili še vsi doma odvisni od očetovega zaslužka.

Ko so vojake odpuščali domov, je brat dobil domotožje in se odločil, da se za kratek čas vrne, da vidi še svoj dom in domače, vendar je bil prepričan, da se bo čim prej vrnil v službo, ki ga je veselila.

Ko je bil doma par mesecev in se pripravljal za vrnitev, so italijanske oblasti dale objavo, da vabijo delavce v

Franc na Siciliji v vojaški službi pred odhodom v Afriko.

Franc kot italijanski vojak konjenik na Siciliji leta 1932, služil je dve leti, ker je bila konjenica elitna edinica.

Abisinijo. Mlade so prepričevale, naj se prijavijo na ta razpis z obljubo, da bodo dobro plačani, 500 lir na mesec. Franc je menil, da gre za priložnost in se prijavil. Prepričan je bil, da je to prilika, da se vrne na že dobljeno službo. Na določen dan je odšel v zbirni center v Neapelj. Prostovoljcev se je zbralo za eno ladjo. Večina so bili južnjaki iz Sicilije in Kalabrije. S svojimi kovčki in v civilni obleki so se vkrcali, prepričani, da gredo v Afriko. Ladja se je ustavila nekaj kilometrov od obale

in takrat so jim povedali, da so pred špansko obalo in jim veleli, naj oblečejo vojaško uniformo. Bili so v zaledju in čakali, kaj bo. V tistem času smo prejeli bratovo pismo, v katerem je opisoval to prevaro. Kmalu za tem so jim povedali, da je vojne konec in da so prosti, da pa ne smejo v mesto, ker je nevarno zaradi ostrostrelcev, ki so z višjih nadstropij streljali na vojake, njim do sedaj nasprotnike.

Franc je imel prijatelja, ki ga je prepričal, naj se okorajži in gre z njim v mesto. Bila sta nepredvidna in sta šla. Ko sta korakala sredi mesta po ulici, je počil strel iz nasprotne hiše in Franca zadel v trebuh. Bil je 6 dni v bolnišnici, a ni bilo pomoči. Umril je 30. marca 1939, star 28 let.

To, kar pripovedujem, smo izvedeli od prijatelja, ki nas je obiskal, uradna resnica pa je prišla na dan šele leta 1975, ko sem že bila na Opčinah in sem si slučajno ogledala izjemno zanimiv film. Prikazana je bila ta velika prevara na osnovi pripovedi Italijanov, ki so to doživeli. Predstavili so originalno ladjo in prevoz teh fantov, ki so se vkrcali v civilu in s kovčki ter izročitev vojaških uniform.

Kako se je godilo z bratom Florjanom – Cvetotom

Brat Cveto kot vojak italijanske vojske.

Brat Cveto je bil izmed nas vseh najbolj inteligenten in nadarjen. Zelo je bil povezan z gospodom dekanom Brajtenbergerjem. Do štirinajstega leta je bil več v župnišču kot doma. Dekan in kuharica sta ga porabila za primerna dela, v zameno pa je lahko prebiral knjige iz bogate dekanove knjižnice. Veliko je bral in bil prepričan, da bo po končani osnovni šoli nadaljeval svojo izobrazbo v Gorici. Žal mu je oče nekoč rekel: »Uvidi, da pri takšni družini je nemogoče, da greš študirat, ker bi te ne zmozel vzdrževati poleg ostalih.« Bridko se je zjokal in se ponižno šel k očetu v delavnico učiti za kolarja kot prej brata Franc in Ivan.

Vsi trije najstarejši bratje so se izučili poklica pri očetu, ki je bil zelo znan po vsej vipavski dolini kot dober in pošten kolar. V delavnici so mu pomagali delavec in dva vajenca. Dela je bilo vedno dovolj, a so bili žal časi zelo težki. Kmetje so naročali delo, a so imeli denar le ob prodaji svojih pridelkov. Delo so očetu plačali vedno, ko so kaj prodali, a večkrat njihov zaslužek ni bil gotov.

Cveto je bil vpoklican k vojakom v Rovigo in kasneje v Bolonjo novembra 1941. Preden so jih poslali v Rusijo, je prišel domov na šestdnevni dopust. Priča sem bila prepiru z očetom in mamom, ko jima je povedal, da misli

dezertirati. Starša sta bila huda in ga prepričevala, naj tega ne stori, ker bo cela družina trpela za posledicami njegovega dejanja. Takrat je bilo doma poleg staršev še sedem otrok. Brat je nato sklenil in dejal: »Prav, grem, a ko bom v Rusiji, bom ob prvi priliki pobegnil.«

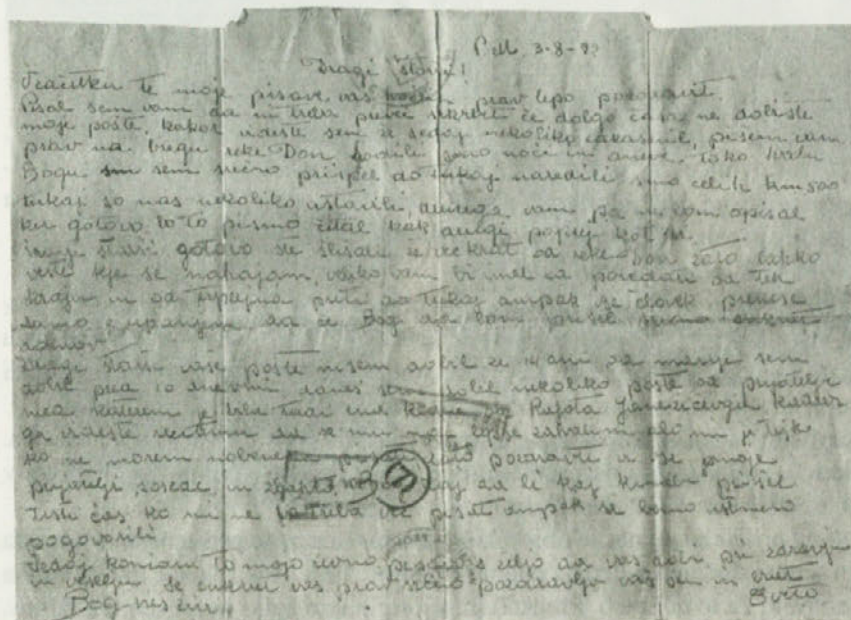
Prvo pismo, ki ga je poslal iz Rusije, ima datum Krakovo, 9. 2. 1942, zadnje 24. 8. 1942. Padel je 26. 8. 1942 in bil pokopan v Bagmutkinu. Vseh pisem iz Rusije je 25, iz Roviga in Bolonje pa 26. Pisal je tudi dnevnik, a ga nismo nikoli dobili, ker so vojakom vse dokumente sežgali. V Rusiji se je naučil dobro rusko in je bil za tolmača. Ko je videl, kakšna mizerija je v Rusiji, je bil zelo razočaran. Za košček mila je pri kmetih

dobil hrano. Mila tam še niso poznali.

V hiši je zavladala velika žalost po izgubi sinov, še zlasti, ker sta bila tako malda in sta bila pokopana v tuji zemlji.

Septembra 1991 sem v tržaškem časopisu Il Piccolo brala, da so pripeljali v Italijo, in sicer v Redipuljo, 214 posmrtnih ostankov iz Rusije. Pozanimala sem se, če bi bil tudi naš Cveto med njimi. Odgovorni so mi povedali, da ga ni, a da bodo naslednje leto jeseni pripeljali druge ostanke. Povabili so me, naj jim preskrbim mrliški list, da bodo videli, kje je pokopan. Sama sreča, da mi ga je

mama zapustila! Ko sem jim

Cvetotov rokopis pisma iz Rusije

ga prinesla, so mi povedali, da bo pokopališče, kjer leži moj brat, med prvimi prekopano in da me bodo obvestili, ko ga bodo pripeljali na letališče Ronki pri Trstu.

Dobila sem vabilo, v katerem je pisalo, da me vabijo 9. septembra 1992 v Redipuljo, kjer bo pristalo letalo s 1528 posmrtnimi ostanki, med njimi tudi bratovimi. Z možem sva se odpravila ter se udeležila slavja, ki so ga priredili. Letalo je pristalo točno ob določeni uri. Poleg državnih in vojaških oblasti je bilo zbranih

Posmrtni ostanki brata Cvetota ob pogrebu v kapeli na vipavskem pokopališču leta 1992.

nešteto civilistov, večina je bilo svojcev padlih. V tišini smo spremljali razmestitev krst. Sledili so številni govorce in maša s šestimi škofi. Zadnje škofove besede so bile: »Preghiamo per questi nostri ragazzi che hanno sacrificato la vita per una causa non giusta,« kar pomeni: »Molimo za te naše fante, ki so žrtvovali svoje življenje za krivično vojno.« Kako sem se počutila v tistem trenutku, se ne da opisati.

Dva meseca kasneje sva s sinom odšla v Redipuljo in se pozanimala, kako bi dobila posmrtno ostanke brata in ga pokopala v Vipavi. Dokumente za prevoz čez mejo na italijanski strani je uredilo Društvo I reduci della guerra russa – Društvo vojnih povratnikov iz Rusije, slovenske dokumente pa sem preskrbela sama.

Cveto pred vhodom v župnijsko klet v Vipavi, zraven je takratni mežnar Vinko Ferjančič, sestri Fabčič in kuharica v župnišču.

Pokopališče padlih italijanskih vojakov, kjer je do leta 1992 počival tudi moj brat Cveto.

Letalo s krstami je pristalo na velikem travniku, kjer so položili dolgo rdečo preprogo, kamor so razvrstili nekaj krst v obliki križa. Krste so bile majhne, pocinkane in lepo okrašene. Vse so bile pokrite z italijansko zastavo, tudi krsta mojega brata Cvetota. Po slavlju so te krste namestili v prostor pri cerkvi, kjer so čakale svojce.

Član, ki ga je imenovalo italijansko društvo, je krsto brata Cvetota pripeljal do italijanske carine v Gorici. Tu sva jo s sinom prevzela in prestopila na slovenska tla. Takoj sva iz krste snela italijansko zastavo in jo zamenjala s slovensko ter

tako nadaljevala pot v Vipavo. Med potjo sem sinu povedala tako: »Ko je brat šel od doma k vojakom, se je peljal po tej cesti. Takrat se je vozil po italijanskem ozemlju. Ko je počival 50 let v Rusiji, smo se vozili po tej cesti, ki je bila jugoslovanska. Danes, ko se vrača v večni počitek v Vipavo, se vozi po slovenski cesti.« Pokopali smo ga po naših starih navadah. Sedaj počiva pri starših na vipavskem pokopališču ob materi, ki je umrla v strahu in žalosti, da ne bo nikoli pokopan v slovenski zemlji.

Ana Lavrenčič

Obnovljen spomenik vojaku Rostasu v Logu pri Vipavi v luči povezovanja dveh narodov

V petek, 15. novembra 2013, je potekala slovesnost ob otvoritvi obnovljenega spomenika Pálu Rostásu ob cerkvi v Logu pri Vipavi. Slavnostna govornika na slovesnosti sta bila minister za obrambo Madžarske Csaba Hende in slovenski obrambni minister Roman Jakič. V kulturnem programu sta nastopila Orkester Slovenske vojske in pevski zbor Šumljak iz Budanj. Številne goste je nagovoril tudi župan Občine Ajdovščina Marjan Poljšak, ki je poudaril pomembnost dogodka tudi za Občino Ajdovščina.

Obnovljen spomenik Palu Rostasu

Spomenik je bil prvič postavljen leta 1846, madžarskemu huzarju (konjeniku) Pál Rostásu, pripadniku 5. huzarskega regimenta avstrijske vojske, ki je padel v bitki, ki je pred 200 leti potekala v bližini kraja, kjer stoji danes obnovljeno spominsko obeležje. Zgoraj omenjena slovesnost je bila le »pika na i« petletnim prizadevanjem krožka Ustavimo korak, da se pred drugo svetovno vojno porušeni spomenik obnovi skupaj z lepo oblikovano kovinsko ograjo.

Tako je bila uresničena že leta 2008 sprožena pobuda za obnovo, ki so jo ob podpori madžarskih kulturnih ustanov izpeljali Krajevna skupnost Budanje, študijski krožek Ustavimo korak in Občina Ajdovščina.

Pravo potrditev ideje za dobro opravljeno delo smo člani krožka Ustavimo korak, ki deluje na Ljudski univerzi Ajdovščina, našli ne le v ponovni postavitvi avtentičnega spomenika ob cerkvi v Logu, ampak še posebej v razumljenem poslanstvu, ki ga je ta projekt imanentno vseboval že v sami začetni zamisli in pobudi.

Pomen obnove je najprimerneje izpovedal prav minister za obrambo Republike Slovenije Roman Jakič, ki je v svojem govoru poudaril, da je odkritje obnovljenega spomenika madžarskemu junaku pomembno za prijateljstvo med Slovenijo in Madžarsko, za prijateljstvo med dvema sosednjima državama. Minister Jakič

se je zahvalil vsem, ki so si prizadevali, da je prišlo do obnove spomenika. Ob tem je poudaril, da so svojo iskreno željo po tem, da se spomeniku po dolgem času vrne prvotno obliko in s tem dostojanstvo človeku, ki mu je posvečen, pripeljali do uresničitve z velikim osebnim prizadevanjem, prostovoljnim delom in tudi

Madžarski minister Csaba Hende pri polaganju venca

prodornostjo.

»Vaš uspeh je dokaz, da lahko tudi ideje, ki zrastejo v lokalnem okolju, z dobro voljo in samoiniciativnostjo posameznikov ter seveda ob podpori lokalnih oblasti prerastejo v velike zgodbe. Odgrnili ste tančico z dela že skoraj pozabljene zgodovine, obnovili našo kulturno dediščino in predvsem vrnili zasluženo čast hrabremu junaku. Prek tega projekta so se spletle tudi nove vezi med tukajšnjo lokalno skupnostjo, veleposlaništvom Madžarske v Republiki Sloveniji ter madžarskimi kulturnimi ustanovami, kar je še utrdilo in oplemenitilo prijateljstvo med našima državama,« je še dejal minister Jakič. Dodal je še, da ta dogodek dokazuje, da smo Slovenci ljudje konkretnih dejanj in da smo narod, ki ceni junaško srce, ter da je Vipavska dolina slovenskemu narodu dala

Predstavniki konjenikov, člani sekcije Društva ljubiteljev narave, konj in tradicije Lovrenc iz Dolenje vasi pri Cerknici

svoje junake, zdaj pa nam je vsem skupaj pokazala, da zna ceniti tudi junake drugih narodov ter spoštovati njihov spomin. Vsem, ki so si prizadevali za obnovo spomenika, je še dejal, da so pokazali, da so lahko dragocena podpora slovenski diplomaciji.

Minister za obrambo Madžarske Csaba Hende je v svojem govoru dejal, da je ponosen, da imajo Madžari takšne sosede, ki so po 200 letih izkazali čast njihovem junaku. Poudaril je da je obnova spomenika Pála Rostása predvsem zasluga ljudi v Budanjah, kar zelo cenijo in spoštujejo. Ob tej priložnosti se je zahvalil vsem, ki so sodelovali pri obnovi spomenika in tako dosegli, da ima Pál Rostás ponovno svoje obeležje, ki so mu ga postavili že njegovi soborci.

O poteku prizadevanj za obnovo spomenika je spregovoril Jožko Člekovič v imenu študijskega krožka Ustavimo korak pri Ljudski univerzi Ajdovščina. Povedal je: »Že v začetku obnove smo navezali kontakte z madžarskim veleposlaništvom in mnogimi institucijami na Madžarskem. Spočetka je bilo nezaupanje, ko pa je stal obnovljen steber, se je nezaupanje izgubilo, saj je Krajevna skupnost Budanje lani v novembru podpisala tripartitno pogodbo za financiranje izdelave kipa s Kulturnim društvom Jozsef Attila iz Ljubljane in Kulturnim skladom Budakeszi iz Madžarske. K financiranju je pristopilo tudi madžarsko Ministrstvo za obrambo.«

Madžarski Huzarji v značilnih oblačilih

Ministra za obrambo Madžarske Csaba Hende in Slovenije Roman Jakič - slavnostna govornika

O samih restavratorskih delih je povedal, da se je na osnovi ostankov kipa najprej napravilo odlitke, jih postavilo na ustrezno konstrukcijo in pričelo modelirati skulpturo. Ob tem so bile uporabljene stare fotografije, načrti pa fotografški material iz muzejev. Ko je bila izdelava skulpture zaključena, je sledila izdelava kalupa in odlivanje kipa. Odlitek je bilo potrebno še strokovno obdelati, zaščititi in postaviti na podstavek.

Vsa ta dela so potekala pod nadzorom Zavoda za varstvo kulturne dediščine iz Nove Gorice in vodstvom restavratorja Antona Naglosta s sodelavci. Anton Naglost je Vipavec in je delo opravil strokovno, s srcem in dušo. Obenem pa je tudi slikar in na platno je narisal obnovljeni kip. V znak hvaležnosti smo sliko junaka podarili Jožku Člekoviču za povezovalno vlogo, ki je imel v projektu in s hvaležnostjo za opravljeno delo.

Tako v Logu pri Vipavi ponovno stoji spomenik junaku, ki se je (kot piše na podstavku spomenika), boril prav tako hrabro kot špartanski kralj Leonidas, kateremu je bil v Milanu postavljen spomenik. V Milanu je bil takrat sedež 5. Regimenta, kateremu je pripadal

Srečanj ministra Jakiča z županom občine Ajdovščina Poljšakom

tudi junak Pal Rostas. Na to pa smo lahko ponosni, ne le člani krožka Ustavimo korak, ampak tudi vsi tisti, ki so skupaj z nami sodelovali pri obnovitvi spomenika in s tem tudi velikih zgodovinskih dogodkov in nanj vezanih vrednot – hrabrost, zvestoba, domoljubje ...

Tem vrednotam dodajamo nove razsežnosti – mir, sodelovanje, povezovanje, prijateljstvo, sožitje med ljudmi. Ljubomir Mohorič je v publikaciji, ki je ob tem dogodku izšla, napisal »naj bo spomenik pomnik in učitelj časa ter pomemben svetilnik mladim pri njihovem razumevanju zgodovine in predvsem pri oblikovanju boljše sedanosti.«

Hvala vsem, ki ste nam pomagali pri tem pomembnem dogodku, vaša pomoč nam je bila v veliko moralno in siceršnjo oporo, Vipavska dolina pa je ponovno obudila zgodovinski spomin na čase, ko se je tu odvijal trenutek evropske zgodovine.

Nov kip sta blagoslovila madžarski vojaški duhovnik in vipavski župnik Lojze Furlan

Člani študijskega krožka Ustavimo korak pri ljudski univerzi Ajdovščina

Spomenik kot pomnik in učitelj časa

Ob mogočni cerkvi Marije Tolažnice v Logu, na pol poti med Ajdovščino in Vipavo, je še do nedavnega sameval, od vseh pozabljen, kamnit valjast podstavek. Po neurejeni kamniti ograji, predvsem pa po praznem podstavku, se je dalo sklepati, da je tu nekoč stal kamnit spomenik. Komu in kdaj je bil postavljen ta spomenik, se je marsikdo, ki je šel tod mimo, lahko le spraševal. Le kogar je zadeva bolj zanimala in si jo je ogledal bolj od blizu, je lahko na kamnitem podstavku opazil slabo viden napis v dveh tujih, večini manj znanih jezikih. Iz od časa in burje razbrazdanih črk se je dalo le s težavo razbrati, da je tu nekoč stal spomenik hrabremu huzarju Rostasu Palu. Napis je le v nemškem in madžarskem jeziku, slovenskega napisa na podstavku ni. Le redki so iskali podatke tudi drugje in si s pomočjo drugih zgodovinskih virov ustvarili celovitejšo podobo nekdanjega spomenika.

Kratek pogled v zgodovino spomenika pove, da je bil le-ta postavljen leta 1845, in sicer huzarju madžarskega rodu, hrabremu vojaku avstro-ogrske vojske, ki je padel 3. oktobra leta 1813 v povsem neenaki borbi s francoskimi vojaki, ki so se tistega poletja umikali skozi Vipavsko dolino. Junak bitke s Francozi ni preživel, si je pa zaradi hrabrosti, ki jo je izkazal v tej bitki, prislužil spomenik. Spomenik zato na nek način simbolizira zmago avstro-ogrske monarhije nad Ilirskimi provincami, s katerimi so Francozi vsaj posredno v te kraje zanesli tudi več reda in nekaj idej francoske buržoazne revolucije – enakost, svoboda, bratstvo. Nadaljnja usoda spomenika je bila močno odvisna od družbenih okoliščin, v katerih se je prehodno znašel.

Še pred začetkom druge svetovne je spomenik s svojega podstavka izginil in nekateri njegovi deli so bili raznešeni po bližnji okolici. Povsem izgubila pa se je tudi lepo oblikovana železna ograja, ki naj bi spomenik ščitila prav pred takimi dejanji. Tako kot samega junaka je na nek način smrt doletela tudi njemu postavljen

Na otvoritvi prenovljenega spomenika Palu Rostasu

spomenik. Neurejena kamnita gmota, ki je ostala na mestu nekdanjega spomenika, je kar sama klicala k ponovni ureditvi. V takem stanju spomenik nikakor ni mogel biti v ponos kraju, še manj pa junaku, ki si je spomenik prislužil s svojim življenjem. Tudi zato je bila potrebna povrnitev spomenika v prvotno stanje in vrniti podobo junaka nazaj na kamniti podstavek. Dolg do zgodovine in junaka je bilo potrebno poravnati. In so se našli ljudje, ki so želeli popraviti krivico junaku, kraju vrniti, kar mu je zgodovina najprej dala in potem odvzela – spomenik Rostasu Palu.

Za tako odločitev, ponovno postavitve spomenika, je bila potrebna osvežitev časa

in okoliščin, v katerih in zaradi katerih je bil spomenik že postavljen. Le tako je bilo mogoče opravičiti prizadevanje za obnovitev spomenika, ki je bil zrušen že pred drugo svetovno vojno. Zgodovina je polna različnih interpretacij dogodkov, kar je razumljivo, saj zgodovino vedno pišejo ljudje. Enkrat kot zmagovalci in drugič kot poraženci. Zato tudi ni čudno, da so se našli ljudje, ki so spomenik vojaku postavili, in so se našli ljudje, ki so vojaku spomenik odvzeli. So bili časi, ko je bil vojak junak in so bili časi, ko je vojakovo junaštvo s časom bledelo. In so bili časi, ko so na vrsto prišli drugi junaki in ko so se tudi njih junaštvom postavljali spomeniki. Eni so v zgodovino vstopali, drugi so iz nje izstopali. Usoda spomenika je bila, da je poskušal podaljšati slavo junaku v nek nov čas, ki pa te slave ni razumel in/ali prenesel. Prav to pa je bilo zanj pogubno. Tako je tudi ta spomenik doživel usodo junaka, ki ga je simboliziral – zrušilo se ga je. Toda zgodovinski spomin je ostal; dejanje junaka, zaradi katerega si je prislužil smrt in spomenik, ne more biti pozabljeno. Zgodovina ta dogodek pomni in ohranja.

A ker ima tudi ta kraj svojo zgodovino, ki je vezana tudi na usodo junaka, so se krajani odločili, da spomenik junaku postavijo znova. Zgodovina junaka je tudi zgodovina kraja, zato kraj junaka ne da. Spomenik postane del identitete kraja in v tem je življenje spomenika pomembno za kraj. Junak je sicer mrtev, a spomenik mora ostati, saj le tako junak živi naprej. Junak je bil tu, ko se je pisala zgodovina tega kraja. Ta kraj je imel tudi druge junake, od takrat in od pozneje, od drugod in od tu, imel jih je na oni in imel jih je na tej strani. Imel je ljudi, ki so tod hodili, se tod borili in so tod tudi umirali. Junaki so vselej obračali list v knjigi zgodovine in tako tudi temu kraju dali pečat. Junaki so padli ali odšli naprej, spomeniki pa so ostali. Po junakih so pisali zgodovino, ker so usodno posegali v njene dogodke, večje in manjše, pozabne in nepozabne. Enim in drugim so ljudje postavljali spomenike. Toda tudi spomeniki so praviloma doživeli usodo junaka, ki so ga predstavljali – počasi so potonili v globinah časa.

Čemu torej ponovno postaviti spomenik ob cerkvi v Logu? Ali ni spomenik vojaku, junaku, pravzaprav tudi spomenik veliki bitki, vojni? Spomenik vojni bi bil pravzaprav spomenik absurdu. Čemu torej ponovno postaviti spomenik vojaku Rostasu Palu, ki se je hrabro boril daleč od doma, za svobodo drugih? Pa saj so se tudi oni drugi borili za svobodo drugih, prav tako daleč od doma. In oni drugi, tako kot padli junak Rostas Pal, so tudi dali življenja za svobodo drugih, pa jim nihče ni postavil spomenika in njih imena zgodovin ne pomni. Hitro, prehitro so se eni in drugi pogreznili v globine časa, pa čeprav bi nam lahko marsikaj sporočali. Zgodovina ohranja imena krajev ljudi in dogodkov, njih pomena pa pogosto ne

Organizatorji za obnovo spomenika in gostje - madžarski huzarji

razkriva v pravi luči. To običajno stori v njenem imenu šele prihodnost. Na nas je, da se zgodovine ne pozabi, saj bi bilo nesmiselno iz nje se nič naučiti. Paradoks zgodovine je, da so junaki mrtvi, ideje, proti katerim ali za katere pa so se borili in celo padli, pa jih praviloma preživijo.

Zato je prav, da se obnovi spomenik hrabremu junaku, čeprav se je nevede boril tudi proti svobodomiselnim tokovom v idejah francoske buržoazne revolucije. Njih veličina je večja kot katerikoli spomenik. Njene ideje so preživele tako ljudi, tudi če so bili junaki, in celo njihove spomenike. S ponovno postavitvijo spomenika Rostasu Palu se ne želi poveličevati junaka, ki je zgodovini dodajal odločnost in prepoznavnost zgodovinskega trenutka.

Spomenik vojaku Rostasu se torej postavi, a to ne bo spomenik junaku in ne mrtvim, to naj bo spomenik ŽIVIM. To naj bo spomenik tistim, ki so zgodovino junaka Rostasa Pala preživeli in doumeli kot priložnost za mir in medsebojno sožitje. Spomenik naproša ljudi sedanjosti in bodočnosti, naj delajo zgodovino brez vojn in brez sovražnikov. Kajti tam, kjer so taki junaki, je preveč trpljenja, žrtev in premagancev. Gre tudi zato, ali predvsem zato, da tudi če spomenik zrušimo, zgodovine same s tem še nismo v ničemer spremenili. Ona je tu, za nazaj pa jo tako ali tako ne moremo predrugačiti. Spomeniki pa so le verna obeležja svojega časa in pomnik generacijam prihodnosti.

Sedanjo generacijo in generacijo zanamcev naprošamo, naj novega spomenika ne porušijo, saj jim bo lahko pomemben svetilnik tudi pri njihovem razumevanju in predvsem usmerjanju zgodovine.

Novi spomenik Rostasu Palu naj bo torej spomenik novi zgodovini brez junakov, času brez ideologij, predvsem pa času brez spomenikov.

mag. Ljubo Mohorič

Nova zvonova pri sv. Pavlu nad Vrtovinom

Gradnja novega zvonika sv. Pavel, Vrtovin 2013

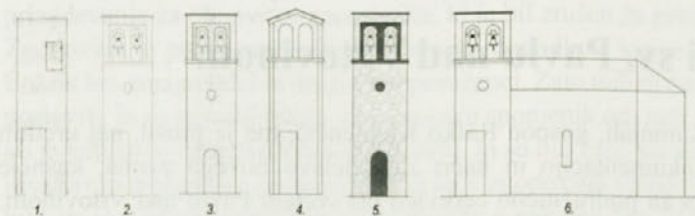
Župnik v Kamnjah, gospod Rafko Klemenčič, me je prosil, naj uredim potrebno dokumentacijo in načrt za izdelavo novega zvona, kasneje tudi zvonika za podružnično cerkvico pri svetem Pavlu nad Vrtovinom. Ta je bila zgrajena leta 1946 in velja za prvi slovenski spomenik vsem žrtvam druge svetovne vojne. Takrat ni bilo dovolj sredstev, da bi poleg cerkve dogradili še zvonik v obliki primorske preslice – zvončnice. Pred kratkim pa se je med domačini porodila dolga leta skrita želja, da bi cerkvico temeljito obnovili in sezidali manjkajoči zvonik. Pred tem, ko so maja 2013 stekla dela za gradnjo zvonika, so me obvestili, da je 93 letna domačinka, ga. Iva Copič, ki živi pod sv. Pavlom, pripravljena kupiti zvon. Tako sem že maja 2012 pripravil glasovno nominacijo, izrisal rebro in zbral podatke za nov bronasti zvon, primeren za ta zvonik. Nato smo iz nekaj tujih in naših livarn zbrali ponudbe za izdelavo zvona. Po natančnem pregledu in odločeni, da podpremo domače mojstre, smo sprejeli ponudbo livarne zvonov v Žalcu in naročili zvon. Ko so zvon ulili, sem v livarni julija 2012 opravil kolavdacijski pregled. Ugotoviti sem moral, ali nov zvon ustreza zahtevam, zapisanim v pogodbi.

Pred mojim prihodom v livarno so zvon očistili (opeskali) in pripravili za preizkus. V spremstvu livarjev sem prvi preizkus opravil tako, da so zvon dvignili od tal in ga s posebnim kladivom nekajkrat močno udarili po udarnem obroču (prav tam, kjer bo kembelj udarjal, ko bo zvon zvonil). Sam sem se od zvona oddaljil na primerno razdaljo, da me ni motilo brenčanje in prisluhnil zvonjenju. Nad glasom novega zvona sem bil navdušen, saj je bil glas čist in jasen, poln vsebine in mogočnega brenčanja. Zvon je odzvanjal kar 90 sekund. Prvi glasovni vtis je bil podoben okusu ob požirku finega istrskega refoška, ki so ga polna usta. Njegova moč in trajanje sta mi bila v zagotovilo, da je prvi test zvon prestal z odliko. Sledili so natančni pregledi površine in odkrivanje morebitnih livarskih napak, ki nastanejo pri vlivanju. Ugotovil sem, da sta tako zunanja površina kot notranost zvona izdelani zelo lepo. Ob ogledu nisem zaznal poroznosti materiala kot tudi ne drugih livarskih napak. Zvon ni brušen ali piljen. Na okrilju zvona je napis: »Apostol narodov, rešuj nas! Darovala Ivana Copič 2012.« Višina zvona je 690 mm. Premer v krilu znaša 748 mm. Zvon je ulit iz bron. Analiza sestave materiala je G.CuSn20. Na vrhu zvona je prirobnica, na kateri bo zvon obešen v lesen hrastov jarem.

Domačin, mojster Ludvik in kolavdator - testni kembelj

Sledil je drugi glasovni pregled zvona, ki sem ga opravil s posebnimi glasbenimi vilicami, nazadnje pa sem opravil še računalniško analizo posnetka glasu novega zvona. Naročen udarni glas zvona je bil $c2 +0$. Meritev je pokazala odstopanje udarnega glasu, ki znaša $c2+8/16$. Če bi v zvoniku zvonil še drugi zvon, ki bi zvonil sočasno z novim, bi se moral natančno držati pogodbe. Ker pa smo naročili le en zvon, pri tem ni potrebna takšna strogost mala. Iz zvona sem s pomočjo največjih glasbenih vilic izvil najnižji glas $c1 +5/16$. Sledili so še delni glasovi $c2 +7/16$, prva nadkrilna terca $es2 +10$, ki je za $3/16$ previsoka, drugi, postranski glas $g2 +8/16$, pa je zadet zelo natančno. Lepo se oglasi še zgornja oktava $c3 +8/16$. Ostali zgornji toni so tudi med seboj urejeni. Zvon je ustrezal strogim mednarodnim normativom.

Slika 1. prvotni načrt zvonika, slika 2. - 6. novi pravilni akustični predlogi

Vrtovin, cerkev sv. Pavla, izdelava opreme za nova zvonova

Minilo je skoraj leto, ko so me ponovno prosili za sodelovanje. Brez urejenega zvonika in opreme namreč zvona ni moč pravilno obesiti. Dober zvon, zahvaljen v livarni, ne poje v zvoniku prav brez pravilne opreme in namestitve. Tudi zvon ne more lepo peti in zvoniti, če ne upoštevamo glasovnih akustičnih pravil. Arhitekti tega ne poznajo, saj v tej smeri niso izučeni. Tako akustičnih zakonitosti pri načrtovanju večinoma ne upoštevajo. Prav zaradi

Oprema in test velikega zvona c2, 238 kg ulit leta 2012

Mojster Ludvik pri delu, balansiranje kembelja

Pregled enega zvona običajno traja več ur, odvisno od raznih spremljajočih dejavnikov in zahtev naročnika. Vsak zvon je glasbilo in zato je kot tak podvržen zakonitostim, ki jih morajo upoštevati pri izdelavi dobrih glasbil. Na koncu ogleda, preden sem podpisal kolavdacijsko poročilo, smo zvon še stekali in ugotovili, da je težek 238 kg.

Nov mali zvon e2, 138 kg, november 2013

Kovanje kembeljev, umotnostni kovač Robi Struna

Na okrilju zvona je napis: »Angel Slovenije, prosi za nas!«
 Za oba zvona je potrebno opremo, in sicer hrastov jarem, vezi za tečaje, vrtišča za kembelj in gonilni drog, po mojem načrtu in pod mojim vodstvom izdelal domačin, mojster Ludvik Feuče. V pogovoru mi je zaupal, da je bilo izdelovanje opreme zelo zahtevno, česar pri sprejetju dela ni pričakoval. Pri delu je

Gradišče, novi kovani angeli na vratih

z novima zvonovoma in z glas bo odzvanjal lepoto k miru, spravi in ljubezni. V prejšnjem VG sem kako napreduje delo pri izpolnil naslednjič, saj sem tako doma kot v tujini. ustavila. Pripravljen les smo odpeljali v delavnico, kjer se bo kmalu pričela izdelava konstrukcije. Ob tem pripravljam različne glasovne uglasbitve novih zvonov, ki bodo usklajene z glasom starega obstoječega zvona. Za mnenje in pomoč sem zaprosil tudi nekatere svetovno priznane glasbenike, ki se ukvarjajo z zvonovi. Stekla so tudi dela na podružnični cerkvi na Gradišču. Obnovili so streho in popravili oziroma obnovili kovana železna vrata. Vesel sem, da je bil sprejet moj predlog, da manjše zvonove iz vipavske cerkve prenesemo v zvonik na Gradišču. Poleg tega pa sem se tudi odzval povabilu občine Vipava, da predstavim svoj idejni načrt o izgradnji vetrnih orgel, kar bi lahko bila zanimiva novost v turistični ponudbi Vipavske doline. Vendar o tem kdaj drugič.

Domačina, kovač Ignac Česen in Jože Šček

Vipava, november 2013, odvoz lesa v delavnico

moral biti zelo natančen. Dela se je lotil zagnano in z veseljem in zato je danes zadovoljen.

Najbolj občutljiv del zvona (kembelj), s katerim zvon poje, je ročno skoval umetniški kovač, mojster Robi Struna. Za vsak kembelj, od načrta do izvedbe, je bilo potrebnega veliko truda in potrpežljivosti, saj sta morala biti oba uglasena vsak na svoj zvon. Kmalu bosta oba zvona na svojem mestu in bosta s svojimi lepimi glasovi pela tudi bodočim rodovom. Njuna pesem bo vesela in radostna. Vsem, ki ste sodelovali pri tem projektu in tako omogočili, da je delo dobro opravljeno, se prisrčno zahvaljujem.

Z gotovostjo si upam zapisati, da so Vrtovinčani njuno odlično opremo lahko zadovoljni. Njun po vsej Vipavski dolini in klical in vabil ljudi

bralcem obljubil, da bom natančneje opisal, obnovi zvonov Vipavi. Obljubo bom natančneje med tem imel veliko dela z drugimi projekti, Vsekakor pa se dela na domačem zvoniku niso

Obnova kovanih vrat in strehe, Gradišče 2013

Marko Česen Šček

Ohranili so največji zvon iz Lanthierijeve kapelice

V 106. številki Vipavskega glasa smo lahko prebrali o treh zvonovih iz Lanthierijeve kapelice, ki jih je hotela pobrati italijanska vojaška oblast. O tretjem zvonu zapiše avtor članka, da je bil ubit s kladivom pritrkovalca, kar je zelo dvomljivo. Ta največji zvon je imel tudi lep glas, čeprav je bil počen.

O resnični zgodbi tega zvona mi je pripovedoval moj pokojni brat Anton Božič, ki je bil pri tem tudi sam udeležen. Zato lahko zgodbo o tretjem zvonu povem po njegovem pripovedovanju.

Tisti večer, ko so italijanski vojaki šli na večerjo, je to izkoristila skupina mladih fantov - pritrkovalcev, kjer je bil tudi moj brat Anton. V sodelovanju s takratnim vipavskim čevljarjem Cekom, ki je imel hišo ob Lanthierijevi kapelici, so fantje ta tretji zvon na skrivaj spravili iz zvonika Lanthierijeve kapele v Cekov hlev, ki je bil zadaj za njegovo hišo, in ga zasuli s slamo, kjer je ostal do kapitulacije Italije. Po kapitulaciji italijanske vojske so ta zvon prepeljali v zvonik sv. Štefana, kjer je zvonil pri pogrebih zadnje uro. Bil pa je poškodovan od takrat, ko so ga italijanski vojaki skušali spraviti s strehe Lanthierijeve kapelice na tla. Ko pa so ga vlekli in namestili v zvonik cerkve sv. Štefana, so ga pri tem skrbno varovali, da ga ne bi še dodatno poškodovali. Pitrkovalci so bili mnenja, da bi se ta zvon preselil v zvonik cerkve na Gradišču, da bi popestril šagro z njegovim dodatnim glasom pri *kntkanju*. In tako se je res zgodilo z dovoljenjem gospoda dekana Franca Pivka. Vipavski pritrkovalci so takrat rešili ta tretji zvon pred odvzemom italijanske oblasti, sicer bi tega zvona ne imeli več v Vipavi. Ostal bi za vedno v Italiji.

Naj ob tem še povem, da smo na Primorskem vedno rabili za izraz »kembelj« našo staro besedo »žvenkelj«. Tudi na žlebovih streh pozimi visijo »žvenklji« in ne »kemblji«. Je pa lepo in pohvalno, da smo o naših zvonovih veliko prebrali v Vipavskem glasu.

Jože Božič

Spomini na prihod nemške vojske v Vipavo leta 1943

Letos poteka 70 let od prihoda nemške vojske v Vipavo in strašnega zločina na Nanosu in v Vrhpolju. Zapisal sem nekaj svojih spominov na tisti čas. Takrat sem imel 14 let in se tega časa dobro spominjam. Veliko pa sta mi o tem pripovedovala moj stric Doro Rehar in moj brat Franc, ki je bil partizan v Prešernovi brigadi.

Nemci so prišli v Vipavo septembra leta 1943 s tremi bataljoni vojakov in tanki. En tank se je ustavil na trgu Pavla Rušta pred Skukovo hišo, eden pred Hrovatinovo, tretji pa na Gorici, to je trg na koncu ulice Milana Bajca. Tako so bili po celi Vipavi tanki. Svoj štab so imeli na sedanjem trgu Pavla Rušta. Takoj so začeli pregledovati hiše, tudi našo. Na dan prihoda so opoldan pripeljali na stari plac velikega prašiča, ki so ga vzeli pri Kobalovih. Privezali so ga na kostanj pred staro šolo, tam zaklali, odrli in spekli. Zraven so skuhalo rižoto. Mi, mulci, smo to gledali. Kar jim je ostalo od te pojedine, so ponudili tudi nam. Seveda so zasedli tudi vojašnico pri Cuntovih.

Nemški vojaki so se takoj odpravili proti Nanosu. Ko so prišli do Loze, je bila cesta zaprta zaradi podrtih bukovih dreves, ki so ležala čez cesto. To mi je pripovedoval moj brat Franc, ki je bil takrat tudi prisoten. Komanda je šla naprej peš v smeri Blažonovih. Blažonove njive in senožeti so bile zavarovane z bodečo žico. Izhoda sta bila samo dva, glavni po cesti, drugi pa od Orlovša po stezi spodaj. Nemški vojaki so šli skozi glavni vhod, obkolili hišo in streljali vse, kar jim je prišlo na pot. Ujeli so mojega strica Doreta Reharja. Stopili so tudi v Blažonovo hišo in začeli streljati po omarah in drugod. V omari je bila skrita domača hčerka Zinka, krogla ji je zadela ramo, njeni mami pa so prestrelili noge. Ker so streljali bolj pri tleh, so ubili tudi hčerko Vido, ki je bila še otrok. Ostale so ujeli in šli po cesti do Loze, kjer so bili njihovi tanki. Strica Doreta so potisnili pod podrti bukovo drevo. Vojak mu je rekel, da naj se skrije in tako ga je rešil. Ostale narodnjake, ki so jih prijeli na Nanosu kot partizane, so odvedli v Vrhpolje in jih ponoči obesili na kostanje pred cerkvijo. Eden že zvezan jim je ušel. Moj stric Doro se je skrnil pri dekanu v farovžu. Nekaj dni si ni upal o tem nič govoriti.

Nemški vojaki so bili v Vipavi nastanjeni pri Krhnetovih, ki so imeli gostilno in prenočišča, pri Skukovih, v spodnjih prostorih stare šole in pri Hrovatinovih. Oficirji so spali privat, vojaki pa v šoli. Partizani so napadli Vipavo s starega grada, kjer so imeli komando. Nemški vojaki so šli na šolski vrt, kjer jih je okrog in

okrog varoval visok kamniti zid. Basaške granate so padle: ena pred šolski vrt, druga pred vojašnico, dve na vojašnico, ena na Hrovatinovo dvorišče v bližino kostanja, ena na streho cerkve. O tej zadnji je pripovedoval stric Felcov. Okrog poldan je komandant vse vojake poklical v vrsto in rekel, da od njih ni padel nihče. Če je bilo to res, pa ne vem. Menda je bilo takrat v vrsti 29 nemških vojakov.

Bernard Ivan Rehar, Francija

V spomin na žrtve nacizma

Spomin žrtvam - na pokopališču v Vrhpolju

Krajani Vrhpolja pri Vipavi so se na pobudo Društva Teodozij v sklopu prireditev ob dnevu spomina na mrtve z mašo v župnijski cerkvi spomnili žrtev druge svetovne vojne, še posebej vseh žrtev tragičnega dogodka, ki se je zgodil pred 70 leti, 27. septembra 1943. Tedaj je domačine v mrzlem in deževnem jesenskem jutru pretresel pogled na deset mladih borcev, ki so jih nemški vojaki sva dneva prej ujeli na Nanosu, tisto noč pa obesili na kostanje okrog vrhpoljske cerkve.

Med žrtvami, ki so pokopane na tukajšnjem pokopališču, so bili Pavla Obreza iz Dolenje vasi pri Cerknici, Janez Andlovic z Lozic, Alojz Dolenc z Goč, Božidar Čuk, Janez Ferjančič, Janez Šček in Anton Žvokelj iz Vipave in Ivan Lavrenčič, Janez Marc in Dominik Trošt iz Vrhpolja. Ob tej priložnosti je zbrane nagovoril vipavski podžupan Alojz Durn, ki je skupaj s predsednikom Društva Teodozij Antonom Lavrenčičem in predsednikom sveta KS Vrhpolje Danilom Krečičem položil venec k spominskemu obeležju.

(Iz Primorskih novic, 9. 11. 2013)

Srečanje ob 22. obletnici izгона JA

Točno ob uri in dnevu 22. obletnice so se v Rebrnicah srečali veterani policije Vipavske doline, sodelujoči v pripravah na osamosvojitve, vojni za Slovenijo in izgonu jugoslovanske armade iz takrat že doseženega cilja – samostojne Slovenije.

Ob obeležju so spotoma malo očistili nekaj osata in smeti, ki vedno bolj senčijo pomnik na dogodke iz leta 91.

Srečanje veteranov je minilo brez dnevne politike in nagovorov, lez iskreno in preprosto zdravico obletnici v želji, da bi vrednote osamosvojitve in danes že polnoletne države nekoč zaživele na način, kot smo to idealizirali v tistih časih.

Peter Lemut

Vrsta za žarnico

Vsakokrat ko grem mimo Skukove trgovine v Vipavi, ki je bila na sedanjem Trgu Pavla Rušta, se spomnim njihove trgovine in na dolge vrste. Takoj po vojni, ko je bilo pomanjkanje vsega, smo čakali pred trgovino v vrstah za vse. Zgodilo se je tudi, da nismo niti vedeli, zakaj čakamo, čakati pa je bilo treba. Police v trgovinah so zevale prazne, pomanjkanje vsega je bilo veliko. Živo se spomnim, ko se je en večer razvedela novica, da so prišle žarnice, ki jih bodo naslednji dan prodajali. Žarnic se že več let ni dobilo nikjer.

Že zvečer smo se postavili v vrsto. Otroci smo največ sedeli na svojih klopcah. Teta Olga Bajcova nam je prinesla kakšno sadje, voda pa je bila na placu. Okrog 22. ure so prišle naše mame in prevzele vrsto, otroci smo takrat šli domov. Ostali pa so v vrsti čakali vso noč do jutra.

Zjutraj, ko se je trgovina odprla, je bilo kmalu vrste konec. Ljudje so se namreč prerivali, žarnic seveda ni bilo dovolj za vse. Mnogi so se vrnili domov praznih rok.

Marjanca Blažič, rojena Poniž, Švedska

Iz mladih let

Magda nas spodbuja, da pripovedujemo kaj iz svojega otroštva. Meni je mož marsikaj povedal, kar utegne biti zanimivo.

V njegovih otroških letih so si fantje napravljali tako igračo: bolj debelo žico so zvili v obroč, premera kakih 50–75 cm, iz debele žice so tudi zvili kljuko ter z njo poganjali ta obroč, seveda bosu in po prašnih cestah. (To igračo sem tudi sama videla na Hrvaškem v svojih otroških letih. Poganjali so jo izključno fantje.)

Mož mi je pravil, da so se desetletniki zmenili in ušli skrbnemu nadzorstvu staršev ter že ob štirih zjutraj te obročje bosu in po makadamski cesti poganjali v Ajdovščino in nazaj. Tej igrači so rekli *talake*. Kasneje je ni več videl, tudi jaz je nekako po letu 1940 nisem nikjer več videla.

Še nekaj drugega zanimivega mi je povedal, morda se še kdo drug tega spomni. Njegov starejši sin Andrej, roj. 1937. leta, se je v otroških letih poškodoval pri igri. Svojci so hitro poklicali vojaškega zdravnika, ker drugega pri roki ni bilo. Zdravnik mu je uspešno pomagal – a ni bil nihče drug kot Milko Škofič, kasnejši soproj igralke Gine Lollobrigide. Ali se ga še kdo spomni?

*Nada Kostanjevic,
Dom starejših občanov Ajdovščina*

PREDSTAVLJAMO VAM

Radoslav Franc Silvester 1841–1923

pesnik, obrtnik in trgovec

Letos mineva 90 let od smrti Radoslava Silvestra, obrtnika, trgovca in pesnika, ki je bil svoj čas v Vipavi zelo znan in ugleden mož. Čeprav ni bil rojen v Vipavi, ga štejem za vipavskega pesnika, ker je tukaj živel in ustvarjal.¹

Nanj in na njegovo sorodstvo spominjata dva nagrobnika, ki stojita pri zglavjih dveh grobov ob osrednji poti malo naprej od cerkvice sv. Jožefa na vipavskem pokopališču. Grobova in nagrobnika sta drug zraven drugega, kakor sta si bili blizu tudi družini, ki jima pripadajo. V prvem grobu počivata zakonca Cotič, starša Radoslavove žene, v drugem so pokopani člani družine Silvester: Radoslav, njegova žena Berta in njuna hči Lojzka.

Na nagrobniku Cotičevih so vklesani podatki o rojstvu in smrti obeh zakoncev: JOŽEF COTIČ, 9. III. 1820–5. IV. 1902, in MARIJA COTIČ, 10. IV. 1826–25. II. 1870. Na podstavku so jima dali hvaležni otroci vklesati tale kratek napis v verzih:

*Dokaj že let tu spavaš, oče, mati!
Hvaležnost nam, otrokom, pa veleva,
da naš spomin vaš grob odeva.²*

Na freski v cerkvi sv. Štefana v Vipavi sta mož z brado Radoslav Silvester in sv. Štefan v podobi nadučitelja Trošta.

pesnik. Njegova prva pesem *Materno slovo* je bila objavljena v katoliškem listu *Zgodnja Danica* leta 1862. V njej je objavljala svoja dela do leta 1905. Kmalu je postal eden najbolj plodovitih nabožnih pesnikov in sodeloval pri skoraj vseh takratnih slovenskih časopisih in revijah. Večinoma je pesnil v sonetu, pa tudi v drugih pesniških oblikah. Številne njegove pesmi so izrazito vzgojnega značaja, nekatere pa so odsev takratnih političnih razmer. Nekaj njegovih pesmi je bilo objavljenih tudi v šolskih čitankah.

Leta 1878 je v Celovcu izdal samostojno knjižico *Mali šopek domoljubnih cvetličic*. To je drobna zbirka domoljubnih pesmi, v kateri opeva lepoto domovine (Vipavska dolina, Bled, Triglav). Leta 1905 so v Postojni

Drugi nagrobnik s porcelanasto portretno fotografijo pokojnika, ki je še posebej opazen zaradi bogatega kamnoseškega okrasja, ima samo skromen napis: RADOSLAV / SILVESTER / *1841. +1923. Spodaj mu je dodana ploščica iz belega marmorja s še bolj lapidarnim napisom o njegovi ženi in hčeri: BERTA ŽENA +1952 / LOJZKA HČI +1969.

V *Primorskem slovenskem biografskem leksikonu* in na spletu beremo, da se je Radoslav rodil 3. decembra 1841 na Vrhniku hišarju Martinu Silvestru, ki se je ukvarjal z mizarstvom, prevozništvom in trgovanjem, in materi Mariji z dekleškim priimkom Zhott. Tam je dokončal osnovno šolo, na kateri ga je poučeval tudi pesnik Franc Svetličič, ki mu je bil gotovo vzor pri njegovem kasnejšem pesnikovanju. V Ljubljani se je izučil za peka in potem kot pomočnik služil v Planini, Postojni, Idriji in Vipavi: tu si je s pridnostjo in varčnostjo pridobil samostojno obrt in posest.

Takratni vipavski dekan Jurij Grabrijan je Radoslava navdušil za narodno in ljudskoprosvetno delovanje. Kmalu se je pridružil duhovnim in prosvetnim delavcem na vipavskem trgu in se z vso vnemo posvetil širjenju in organiziranju ljubiteljske gledališke dejavnosti. Napisal je svetopisemske igre v verzih *Izgubljeni sin* (1865), *Egiptovski Jožef*, *Sv. Uršula* (1873). Izkazal se je tudi kot

Na desni nagrobnik s portretom Radoslava Silvestra, na levi nagrobnik družine Cotič, iz katere je bila Radoslavova žena Berta.

Porcelanska portretna fotografija pesnika Radoslava Silvestra na nagrobniku.

izšle njegove *Šmarnice. Glasi moje mladosti*. To je zbirka pesmic ob petdeseti obletnici prikazovanj v Lurdu. V samostojni knjižni obliki so izšle še *Slovenski šaljivec* (1900), *Spisovnik ljubavnih in ženitovanjskih pism* (1901), *Voščilna knjižica* (1904), *Kupleti in pesmi* (1913). V zbirki *Nova Talija*, ki je izšla pri založbi Narodne tiskarne v Gorici leta 1946, je bilo objavljenih enajst njegovih kupletov.

Skladatelji Danilo Fajgelj, Fran Ferjančič, Ignacij Hladnik, Ivan Šček in Vinko Vodopivec so uglasbili nekatere njegove pesmi, ki se izvajajo še danes.

Njegova doprsna podoba je ohranjena na že omenjeni porcelanski fotografiji na nagrobniku, s celopostavno upodobitvijo pa je ovekovečen na freski slikarja Janeza Wolfa v prezbiteriju vipavske župnijske cerkve sv. Štefana. Naslikan je v prvem prizoru iz legende sv. Štefana levo na severni steni, ki prikazuje sprejem sv. Štefana med diakone. V družinskih knjigah, ki jih hranijo v vipavskem župnijskem arhivu, smo našli še podatke o družini, ki si jo je ustvaril v Vipavi. Ko je prišel v Vipavo, je bil vpisan kot »Silvester Franc 'Radoslav', trgovec« med vipavskimi gostači. Ob rojstvih prvih otrok ga najdemo z ženo Berto na takratnih hišnih številkah 9 in 24. Leta 1890 je družina že stanovala na hišni številki Vipava 233, danes Vojkova ulica 20, ki ji Vipavci še danes rečemo pri Silvestrovih. V tistem času je župnik ob njegovem imenu pripisal opombo: »pesnik: Pro Ecclesia et Pontifice«.

Z Berto, ki je bila hči gostilničarja in mlinarja Jožefa Cotiča iz Vipave,³ rojeno 21. novembra 1862, se je Radoslav poročil leta 1882. Župnik jo je v opombi takole označil: »Izvrsten človek! Dobra!«

Po družinskem izročilu se jima je v zakonu rodilo deset otrok, a jih je pet že v otroških letih umrlo. Takrat so otroci umirali za davico. Preživeli so Franc, Fani, Ivan, Minka in Lojzka.

Prvi med njimi, krščen za Franca Andreja, se je rodil 28. marca 1883, se poročil leta 1904 in imel 8 otrok. Bil je nadučitelj, organist in pevec. Poučeval je v raznih krajih po Sloveniji, nazadnje je živel v Polju pri Ljubljani.

Hči Frančiška, po domače Fani, se je rodila 3. oktobra 1884 in se leta 1912 poročila z Jožefom Brvarjem, glasbenikom in profesorjem v Mariboru. V zakonu mu je rodila tri otroke.

Alojzija, ki so jo klicali Lojzka, se je rodila 22. junija 1890. Ostala je na domu pri starših in po očetovi smrti z mamo vodila trgovino in pekarno do konca leta 1937.

Hiša Silvestrovih z izjemnimi portali, ki jo je leta 1860 postavil po naročilu Janeza Trosta sloviti lokavski zidarski mojster Mihael Blažko.

Potomci Radoslava Silvestra pred Silvestrovo hišo v Vipavi pred šestimi leti na družinskem izletu, ki ga je vodil njegov najstarejši vnuk Martin Silvester. Fotografijo hrani Stanka Kukar, Ljubljana.

Hči Marija Ljudmila, na kratko Minka, ki se je rodila 15. septembra 1893, se je leta 1915 poročila z Vrhpoljcem dr. Matijo Lavrenčičem, cesarsko-kraljevim sodnikom v Ljubljani, in mu v zakonu rodila štiri otroke.

Nekaj skromnih spominskih drobcev o Radoslavu in njegovi družini je vedela povedati Stanka Kukar, rojena Silvester, iz Ljubljane. Ko je umrl, se je njegovega pogreba udeležila vipavska šolska mladina. Iz družinskega ustnega izročila si je zapomnila še zgodbo o njegovem starem očetu Dominiku, ki so ga menda kot dojenčka pripeljali v lepi kočiji iz Trsta v Ljubljano in ga dali v oskrbo neki ženi. Iz Trsta so ga odpeljali, ker je tam morila kolera in so se starši bali, da otrok ne bi umrl. Baje je bil ta otrok prvi Silvester v naših krajih.

Sin Ivan, ki se je rodil 10. decembra 1891, je prav tako delal pri očetu v Vipavi. Med prvo svetovno vojno se je kot avstrijski vojak bojeval v Galiciji in bil ranjen. Po vojni se je naselil v Ljubljani. Tam se je leta 1921 poročil z Vipavko Marijo Petrič, delal pa je kot poslovodja v prvem ljubljanskem delavskem konzumnem društvu, ki ga je ustanovil krščanski socialist Janez Evangelist Krek. V zakonu se jima je rodilo šest otrok. Tudi ob njegovem imenu je pohvalen župnikov pripis: »Izvrsten človek! (vojak); SHS.«⁴

¹ O njem smo že pisali v *Vipavskem glasu* št. 23/1993, tokrat objavljamo nekaj več o njem in njegovi družini.

² Te verze jima je najverjetneje zložil Radoslav, saj je bil poročen z njuno hčerko.

³ Jožef Cotič se je rodil 9. marca 1820 na hišni številki 80 v Vipavi in je bil oženjen z Marijo Šmuc iz Šturij.

⁴ SHS je kratica za državo Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki je nastala 29. oktobra 1918 in je obsegala ozemlje južnoslovanskih narodov nekdanje

Viri in literatura:

Marija Češčut, geslo Silvester Radoslav (Franc), v: *Primorski slovenski biografski leksikon*, 14. snopič, Goriška Mohorjeva družba, Gorica 1988, str. 349.

Franc Cerovšek, Slikar Wolf in poslikava vipavske cerkve, *Vipavski glas* št. 22, december 1992, str. 1–4.

Magda Rodman, Pesniška beseda v našem kraju, *Vipavski glas* št. 23, marec 1993, str. 2–3.

Župnijski arhiv Vipava, *Družinska knjiga Vipava 1864; Družinska knjiga fare Vipava 1885*, str. 233, 380 (podatke iz njih prispeval Božidar Premrl).

<http://nl.ijs.si:8080/fedora/get/sbl:2967/TEI/>

Pripovedovalka Stanka Kukar, rojena Silvester, Ljubljana.

Izmed njegovih pesmi objavljamo ob tej priložnosti pesem Vipavi, ki je uglasbena in je postala prava vipavska himna, in Vrh dimnika sem videl petelina, ki velja tudi za naš čas.

VIPA VI

Prelepa Vipava, ti krasni moj raj,
v spominu mi bodeš do smrti kot zdaj,
Naj videl bi zemljo, vsa širna morja,
Vipava, ti radost boš vsega srca.

Ko prva se rajska prikaže pomlad,
kje slavček prepeva, kje prvi je sad?
Po gorah, dolinah sneg beli leži,
Vipava že cvetje in sadje deli.

Kje najdeš krščansko prepričani rod,
Pošteno, vljudnost, zvestobo drugod?
V Vipavsko dolino ozri se oko,
pri blagem Vipavcu vse našlo boš to.

Veš, kje je navdušeno ljudstvo za dom?
V Vipavsko dolino popeljal te bom,
kot solnce pekoče, ki grozdje zori,
domovju vsa duša Vipavca gori.

Slovenska Vipava, naj večna kot kdaj
te sloga in sprava, premili moj raj,
naj trtica zlata obilo rodi,
predrage Vipavce vse Bog naj živi!

VRH DIMNIKA SEM VIDEL PETELINA

Vrh dimnika sem videl petelina,
se s pestrobojnim krilom je ponašal,
zdaj v sever, zdaj tja v jug se je oglašal,
kot ravno veter sukal je vrtina.

A tudi ti, slovenska domovina,
imaš že nekaj takih kokodajev,
vetrovnih, omahljivih mož značajev,
visokih misli, kratkega spomina,
ljudi, ki danes črni, jutri beli,
potem rdeči, če jih kdo bi plačal,
kloneči tilnik sili vsakojaki.

Zdaj bodo »starim« kmalu »mladim« peli,
a pesmi glas ta ni domačih gajev.
Nazivam jih: ostudni vetrnjaki!

Magda Rodman

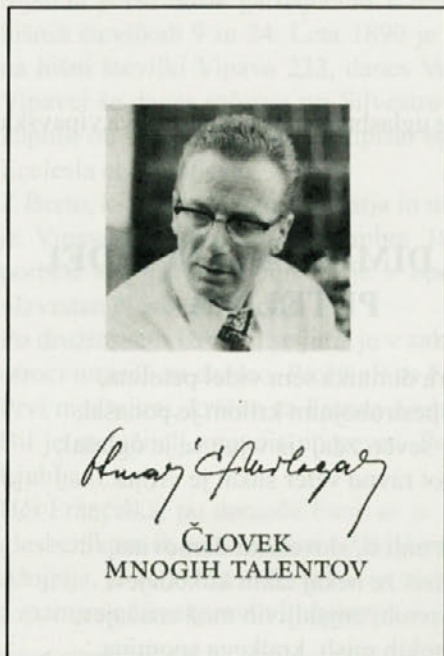
Otmar Črnilogar – človek mnogih talentov

Celjska Mohorjeva Družba, 2013

Zbornik o Otmarju Črnilogarju (1931–1999), duhovniku in profesorju

»Naj mož, ki mu je zbornik posvečen, po njem trosi med nas sadove duha, ki jih je vse svoje življenje tako velikodušno gojil in razdajal, jih širil in spodbujal.«

To so besede, ki jih je v uvodu knjige zapisal koprski škof dr. Jurij Bizjak. In to so bile tudi želje vseh, ki so si prizadevali za izdajo te knjige.

Kmalu po smrti gospoda Otmarja Črnilogarja, leta 1999, so se porajale ideje, da bi mu posvetili primerno knjižno izdajo. Glasnejše in javno izražene so bile ob postavitvi Otmarjevega doprsnega kipa pri podraški cerkvi leta 2006 in naslednje leto, ko smo mu v Podragi pripravili spominsko slovesnost kot zlato obletnico nove maše. Toda za uresničitev so bili potrebni pogumni ljudje. Ponovno se je obudila ideja ob slovesnosti Otmarjeve 80-letnice, leta 2011. In tako so se v začetku lanskega leta zbrali nekateri Otmarjevi zvesti prijatelji, nekdanji sodelavci, Podražani in tedanji podraški župnik Bogdan Vidmar in sklenili, da izdajo Otmarjev zbornik spominskih zapisov, esejev in člankov, ki bi temeljili na zgodovinskih virih. Ob tej priliki naj bi se sestavila tudi Otmarjeva bibliografija. Zaradi premestitve gospoda Vidmarja sta vso skrb prevzela dolgoletna Otmarjeva prijateljica iz Škofje Loke Alojzija Pavel Florjančič z ženo Ano, Vipavko po rodu. Ostali člani pripravljalnega odbora so bili še: Otmarjev prijatelj in nekdanji učenec Jurij Paljk, Magda Rodman iz Vipave, Jurij Rosa iz sosednje šembijske župnije, profesorski kolega in soprevajalec Janez Zupet in trije Podražani, sosed in planinski tovariš Srečko Vidrih, nekdanji učenec, drugi Otmarjev novomašnik in naslednik poučevanja latinščine Bogomir Trošt ter

soseda Lilijana Vidrih Lavrenčič. Oblikovanje zbornika je prevzel Lucijan Bratuš, umetnik iz Vipave, ki ga je Otmar spremljal od prvih umetniških del dalje. Lektoriranje je prevzel Janez Zupet, založništvo pa Celjska Mohorjeva družba z Društvom Mohorjeva družba. Preko izdatne denarne pomoči Občine Vipava se je v projekt vključila še Krajevna skupnost Podraga.

Iz prvotne zasnove so se postopoma izoblikovali tematski sklopi, ki prikažejo vsestranskost in širino gospoda Otmarja. Poleg desetih članov pripravljalnega odbora se je k pisanju odzvalo še 35 avtorjev. Prispevki so razvrščeni v deset poglavij. Vsak naslov dopolnjujejo pomenljive misli o Otmarju ali njegove lastne besede.

Zbornik začenja s tremi uvodnimi besedili, ki že nakažejo Otmarjevo osebno držo. Pod prvim naslovom »Zajemal iz studenca življenja in puščal sledi« so zbrane misli ob njegovem slovesu. V nadaljevanju spregovorijo »Podražani o svojem gospodu«. Kar enajst avtorjev je združenih v poglavje »O njem, sošolci, kolegi duhovniki in učenci«. Otmar je kot slikar in občudovalec umetnosti opisan pod naslovom »Via pulchritudinis (Pot lepote)«. Sledi Otmarjeva prevajalska pot. V poglavju »Klasična filologija in Sveto pismo« se ga spominjajo kolegi in nasledniki, ki so nadaljevali njegovo delo. Za naslov »Zatreskanci v gore« so vzete znane Otmarjeve besede, ko se je že poslavljajal od svojih gora. Avtorji razkrivajo Otmarjeve zasluge za vipavsko planinsko društvo in njegovo vzgojno moč pri mladih planincih. Otmarjevo obdobje »Pri Mohorjevi družbi« osvetljujejo dva avtorja. Odmevni radijski kviz »Quo vadis« si je tudi zaluzil svoje poglavje s tremi spominskimi zapisi.

Maša v podraški cerkvi daruje koprski škof dr. Jurij Bizjak

Nastop pevskega zbora Ipavska ob predstavitvi zbornika o Otmarju Črnilogarju

Najobširnejše je poglavje pod naslovom »Otmarjevi prijatelji in znanci« tako po številu avtorjev kot po obsegu strani. Pester krog avtorjev dokazuje, da je s svojo širino duha in družabnostjo združeval ob sebi ljudi celotnega slovenskega prostora in vsestranskega dogajanja. Zadnja dva prispevka pod naslovom »Arhiv in bibliografija Otmarja Črnilogarja« naredita na bralca še poseben vtis. V prvem je opisana njegova zapuščina, ki se hrani v Pokrajinskem arhivu v Novi Gorici. Drugi prispevek pa prinaša seznam vseh Otmarjevih bibliografskih enot, ki se je ustavil pri številki 296. To je popis vsega, doslej znanega, kar je zapisal Otmar sam oziroma so o njem zapisali drugi. Če k temu dodamo še 60 prispevkov v pričujočem zborniku, naraste na 356 enot.

438 strani obsegajoča knjiga je bogat zapis o gospodu profesorju Otmarju Črnilogarju. Iz njih vejejo njegova dejanja, besede in razmišljanja. Toda, »... to, kar ga dela zares velikega, je njegov odnos do stvarstva: do narave, do samega sebe, do soljudi in do skrivnosti Boga,« kot je zapisal v uvodnem prispevku Bogdan Vidmar. Knjigo bodo z veseljem prebirali vsi, ki so Otmarja poznali. Obudila se bo še marsikatera nenapisana misel. Tistim, ki se z Otmarjem niso srečali, pa se bo s to knjigo dovolj prepričljivo približal.

Prva predstavitev zbornika je bila v Podragi, saj je gospod Otmar tu preživel skoraj polovico svojega življenja. Krajevna skupnost Podraga je s prizadevnostjo predsednice Ide Ferjančič pripravila svečan kulturni dogodek 16. novembra letos, na god sv. Otmarja, in le dan za tem, ko bi gospod Otmar slavil 82. rojstni dan. Pripravljalni odbor si je slovesnost zamislil tako, da se je pod Otmarjevo Gradiško turo začela »Pot do Otmarja«, ki se je ustavila pri sv. Urbanu pod Podrago, ob cerkvi, ki jo je gospod Otmar z velikim naporom obnovil v letu, ko se mu je sesuvalo tajništvo pri Mohorjevi družbi in načelo zdravje. V podraški župnijski cerkvi sv. Mohorja in Fortunata je bila spominska maša, ki jo je daroval koprski škof Jurij Bizjak ob somaševanju domačih in bližnjih duhovnikov. Z nagovorom je globoko segel v srca vseh navzočih.

Podraška dekleta - recital

V podraškem kulturnem domu pa je bila zvečer prireditev s predstavitvijo zbornika. Po uvodnem nagovoru

Slavnostni govornik dr. Andrej Capuder

Andreja Capudra, nekdanjega ministra za kulturo in veleposlanika, predvsem pa Otmarjevega prijatelja, je glavni urednik zbornika Alojzij Pavel Florjančič opisal pot nastajanja zbornika in razložil njegovo vsebino. Mlada domača dekleta so z branjem odlomkov iz knjige odstirala Otmarjeva življenjska poglavja. Izbor je pripravila Suzana Krečič, program pa je povezovala Andreja Žgur. Otmarju posebno ljubo narodno pesem Ciganski otrok pa je zapel Simon Trošt ob spremljavi Nadje Bratina Berčan. Prireditev je obogatil nastop Komornega zbora Ipavska pod vodstvom Matjaža Ščeka. Ob tem velja omeniti, da so ustanovitelji zbora ob izbiri imena iskali nasvet tudi pri gospodu Otmarju.

Prireditve je ves čas spremljala projekcija fotografij, ki je ponazarjala Otmarjevo življenje in delo od dijaških let, preko vseh treh krajev duhovniškega službovanja, Marijinega Celja, Vipave in Podrage. Gotovo se ga še veliko Vipavcev spominja kot dejavnega, mladega vikarja, ki je na svojstven način pritegnil predvsem mladino. Poznali so ga kot profesorja v vipavskem semenišču in obenem študenta klasične filologije, ki se je večkrat v tednu z avtobusom vozil v Ljubljano. Najbolj pa se je v vipavskem okolju vtisnil v spomin kot navdušen

Zbornik je predstavil Alojzij Pavel Florjančič

planinec in predsednik planinskega društva. Dobršen del prikazanih fotografij je objavljen v knjigi. Za to priložnost je bila pripravljena tudi razstava fotografij o Otmarjevem podraškem obdobju 1967–1999. Fotografski posnetek je le utrinek, za njim se skriva obširna zgodba. Ob njih se bodo Podražani in vsi, ki so prihajali k Otmarju v Podrago, spomnili lepih, včasih tudi napornih doživetij. Fotografski material je bil deloma izbran iz Otmarjeve zapuščine in podraškega župnijskega arhiva, deloma pa pri različnih zasebnih imetnikih. Projekcijo in razstavo je pripravila Lilijana Vidrih Lavrenčič.

Številna udeležba je potrdila priljubljenost gospoda Otmarja. Domačemu občinstvu so se pridružili Otmarjevi sodelavci, sopotniki, prijatelji, njegovi dijaki in študentje, duhovniški kolegi, sorodniki, predstavniki lokalnih skupnosti. Vsakega je na svoj način povezovala z gospodom Otmarjem neka tiha, a trdna vez. Morda se mu je kdo v srcu opravičil, morda je kdo pomislil, da nosi v sebi delček krivde za njegova razočaranja in padce.

Gospod Otmar je bil vedno družaben in gostoljuben, tako so tudi njegovi Podražani po prireditvi poskrbeli, da so se vsi radi zadržali v prijateljskem pogovoru ob domači kapljici in hrani izpod spretnih rok podraških gospodinj. Bil je to večer, ko si čutil medsebojno povezanost, za katero se je tudi Otmar sam trudil in jo cenil, saj nas »... človeška medsebojna naklonjenost vodi k Bogu, najboljšemu, najbolj ljubeznivemu ...«

Lilijana Vidrih Lavrenčič

Z Otmarjem izpod Ture do Podrage

V soboto, 16. novembra 2013, je bilo na Vipavskem sončno in sveže z zmerno burjo. Pravnje vreme za zorenje in pokušnjo pet dni starega vina in za plezanje po stenah Gradiške Ture. Res, pravi Otmarjev godovni dan. Če bi bil z nami, bi bil prejšnji dan star 82 let. Tako pa smo se zbrali pod njegovo Turo sami, saj nas je zapustil pred štirinajstimi leti. A smo ga tega dne nosili v svojih srcih, mislih in dejanjih. Tja, kjer je leta 1969 odpiral Furlanovo pot, so mu vipavski planinci prinesli planinski venec, škofjeloška naveza pa šopek

gorenjskih rož in ruja s Starega gradu, nabranega dan prej, na njegov rojstni dan. Iz Ajdovščine je prišel njegov brat Ivan z ženo in še dva ajdovska planinca, prišla sta dva romarja z Jakobove poti, ki poteka skozi Podrago, občinsko oblast pa je zastopal sam župan Ivan Princes. Velikega vipavskega planinca smo počastili s Prešernovo Zdravljico in trenutkom tišine. Vmes se je slišalo le rahlo ptičje ščebetanje in komaj zaznavni glasovi plezalcev v stenah nad nami. Otmar bi nas bil vesel, prešerno bi zavriskal, nas lopnil po rami in nas povabil v hram pod nami, v gostinski lokal v Kampu Tura. Kako pripravno, bi pripomnil Otmar.

Res je bilo in prijazno tudi. Na toplem in v zatišju pred burjo in ob kozarcu pinele smo začeli načrtovati nadaljevanje pohoda, a je pogovor kmalu krenil drugam. Ana je s Srečkom razpravljala o prvem planinskem taboru pod Turo, nekdanji škofjeloški župan Hawlina in vipavski župan Princes sta izmenjavala mnenja

o novem turistično-planinskem objektu, Urška, Jurij in Marko so analizirali vipavsko planinsko prisotnost, sam pa sem Otmarjevega brata Ivana prepričeval, da morda le nismo najbolj pripravljeni za takojšen vstop v steno. Pogovor se je vedno bolj razvnel. Kot v dobrih starih časih pri Otmarju. Nenadoma smo ugotovili, da smo se zaplanirali in da zamujamo. Ekipa mlajših nas je že prej zapustila, drugi pa so ugotovili, da je v takih primerih zelo uporaben avtomobilski prevoz. Metro planinci! Res so pravočasno prišli do sv. Urbana. A vendar jih je prehitel ljubljanski Vipavec Luc, ki je zaradi neznanega vzroka čakal

na slavnost pri gradiškem Kulturnem domu, medtem ko smo bili mi aktivni na relaciji Pod Tura–Kamp Tura. Predvsem na drugem delu. Odpravil se je sam proti naslednji točki naše poti, kamor je prispel prvi, prezgodaj. Tudi sam sem se iz kampa odpravil sam. Začelo se je mračiti in za dva kilometra hoje čez drn in strn sem imel na razpolago le četrte ure. Še dobro, da se ni več dobro videlo. Podnevi si ne bi upal. Ja, norci in pijanci imajo srečo! Ko sem prišel izpod avtocestnega podhoda na Vetrno polje, me je pričakala tromestna burja. Ko je pihala po dolini navzgor, je še šlo, celo hitreje, kot bi rad. Ko pa se mi je z vso silo zagnala v prsi, sem kar obstal. Najbolj neprijetni pa so bili sunki s srčne strani, s smeri Gradiške Ture. Ni dolgo, kar smo jo hvalili, sedaj pa to. Res, nevhvaležnost je plačilo sveta! Da me ne bi zaneslo pod kolesa nasproti vozečih avtomobilov, (le kaj za boga v tem času in takem vremenu toliko ljudi za volanom, pa še avtocesto imajo na razpolago!), sem se jim umikal na bankino in na travo in kljub veliki volji in naporu le počasi napredoval. Program v cerkvi sv. Urbana pa se je med tem mojim spopadom z neprijazno naravo že začel. Ana, v skrbi zame, je poslala pome Jurija z avtom. Pripeljal mi je naproti, ko sem s ceste za Šembid že zavil na Polano. Če sem prišel do sem sam, bom pa še teh nekaj sto metrov prepešal. Tako bi verjetno naredil tudi Otmar. Nisem ga hotel razočarati, sem pa razočaral požrtvovalnega Jurija, ki je obrnil in se vrnil brez mene. Dobrota je sirota! Vroč čaj za prepričane romarje in še piškote za povrh sem kajpak zamudil, pa tudi razlago o zgodovini cerkvice. Ni milosti za zamudnike! Sem pa izvedel, da je za vse poskrbela skrbnica cerkvice, Podražanka, gospa Nada Lozej z vnukom Otmarjem. Slednji je bil prvi krščenev v tej cerkvi. Romarjem izpod Ture so se pridružili stari Vipavci, Jože Marc, Jože Kebe, Grškovi s Hriba z Oskarjem, prišla sta Marija in Jože Švagelj iz Štanjela, Otmarjeva sorodnica Vida Čeligoj z možem iz Kazelj, zakonca Capuder iz Ljubljane, skratka pisana družina in marsikaj zanimivega smo si izmenjali med seboj. Še zlasti v zvezi z Otmarjevo obnovo cerkvice. Žal nismo zvedeli ničesar novega o restavrirani in ukradeni podobi sv. Urbana.

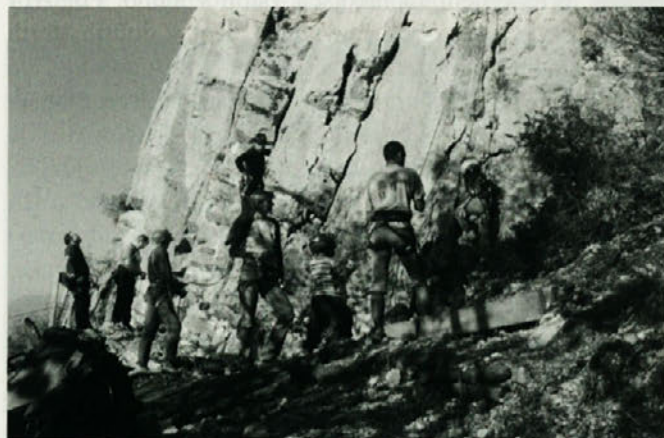
Oglasil se je zvon podraške cerkve in zopet smo šli v burjo. Velika večina seveda z avtomobili, mladi mešani vipavsko-škofjeloški navezi sta se pridružila še dva Ajdovca, nakar so jo mahnili pod vodstvom izkušenega vipavskega planinca Marka Puca kar naravnost po polju proti vasi. Za avtomobili sem se po cesti odpravil trmasto zopet sam in prispel še ravno do začetka maše. Škof Jurij je memorialno mašo ob bogati asistenci duhovnih kolegov dovolj hitro zaključil in zadnja etapa do kulturnega doma se je spokojno zaključevala, burja pa je med hišami omagala.

Sopotniki so se hitro menjavali; žena, zakonca Capuder, zakonca Mozetič, nato pa množica v vasi, ki nas je kar posesala v z ljudmi nabit kulturni dom. Večer je bil sicer imeniten, a to je že druga, vendar ne pohodna zgodba.

Enkrat ni nobenkrat! Torej smo šli naslednji dan, v nedeljo, še enkrat na Gradiško Turo. Nismo pretiravali niti pri odhodu niti s tempom. Dolga kava pri Marjanci je bila res dolga. Končala se je pri deseti uri. Tokrat smo si v komorni, štiričlanski vipavsko-ljubljansko-škofjeloški navezi lagodno privoščili pešačenje od Ture do Miklava. V zavetju Ture in skozi jesensko razlistana drevesa nas je božalo jesensko sonce. Nismo bili sami, posamezniki, pari in skupine so nas prehitevali, bolj zgodnji pa so se že vračali z nasprotne smeri. Še več jih je bilo v steni. Sedaj sem šele razumel, zakaj toliko parkiranih osebnih vozil, kombijev in kemperjev v kampu. Po tablicah smo videli, da so iz vseh slovenskih pokrajin pa še iz Italije in Avstrije. Kajpak ni manjkalo kemperjev iz Nizozemske. Če na kakšnega naletim v osrčju Pokljuke ali Kočevske, je praviloma

prav Nizozemec. Ob poti so se vrstili čedni leseni stebrički plezališč z informativnimi tablamami s smermi in težavnostnimi stopnjami. Vodniki ne dohajajo razmer na terenu. Plezališč je čez dvajset, vseh smeri pa že nekaj sto, kar uvršča Gradiško Turo med najbolj priljubljeno plezalno destinacijo pri nas. In res, povsod je kar gomazelo, od nedeljjskih plezalcev, otrok, ki so se komaj naučili hoditi, do starih plezalnih mačkov. Pri Miklavu

pa so nam prišli nasproti od šembiške ceste trije klasični alpinisti, študent in dve študentki. Obloženi z vrvmi, klini, kladivi in vponkami so se namenili odkrivati svojo, njihovo smer. Te rastejo kot gobe po dežju. Tu je življenje, od narave vedno bolj odtujeni ljudje se tu, na poti do stene, na grušču, na kamnu, na trdi skali srečujejo in se dobesedno zlivajo z naravo v vsej njeni prvinskosti. V naporu se preizkušajo, po padcu z varovanjem lahko vstanejo in ponovno začenejajo. Prava otmarjanska šola življenja. Otmar je zasejal plodno planinsko, alpinistično seme, ki bogato rodi.

Vračali smo se po spodnji, manj obljudeni poti.

Razmišljal se; ko so včeraj vipavski planinci prinesli Otmarju v poklon venec, to ni bil kak bahat, velik venec z različnimi plastičnimi dodatki, tudi s slovensko »trobojnico« ne, pač pa jim je cvetličarna Jasmin naredila majhen, skromen venček iz domačega zelenja in nageljnov s sporočilom Gorske straže: »Ne trgaj cvetic!« Spomladi bo zemlja sprejela vase še tisto malo, kar je ostalo od njega, tako kot je naredila z Otmarjem pred poldrugim desetletjem.

Trije Otmarjevi dnevi, troje poti: na Stari grad, na Turo in k Miklavu, so se zlili v našo skupno pot, ki nam jo je trasiral on. Hvala, Otmar, zanjo!

Alojzij Pavel Florjančič

IZ NAŠE OBČINE

Občina Vipava bo z evropskimi sredstvi poskrbela za čistejšo reko Vipavo

Investicija »Odvajanje in čiščenje odpadne vode v porečju Vipave – sklop 1« je vredna dobrih 6 milijonov evrov, poleg občine pa jo sofinancirata Evropska unija iz Kohezijskega sklada in Republika Slovenija. Projekt bo predvidoma zaključen do sredine leta 2015, z njim pa bo občina uredila čiščenje odpadnih vod in izboljšala celotno stanje kanalizacijskega sistema.

Cilji projekta:

- zgraditi novo čistilno napravo s kapaciteto 6.000 PE,
- zgraditi približno 9,45 km fekalne kanalizacije,
- zgraditi oz. rekonstruirati približno 1,37 km padavinske kanalizacije,
- obnoviti približno 0,8 km vodovoda,
- dodatno priključiti na javni kanalizacijski sistem približno 337 prebivalcev,
- do konca leta 2015 priključiti vsaj 95 % PE v aglomeraciji Vipava na kanalizacijo in čistilno napravo.

Nova čistilna naprava

Zaradi stekanja komunalnih odplak iz gospodinjstev ter tehnoloških odpadnih voda vinske kleti in bližnje mlekarne v obstoječo čistilno napravo je le-ta preobremenjena, predvsem v obdobju trgatve pa se

odvečni del odpadnih voda preko preliva steka neočiščen v reko Vipavo. Obstoječa čistilna naprava tudi nima zadostne kapacitete, da bi se nanjo lahko dodatno priključila vsa okoliška naselja v Občini Vipava, za katera je predvideno centralno čiščenje na CCN Vipava.

Da bi zagotovili dolgoročno stabilno čiščenje komunalnih odplak iz vseh predvidenih naselij, se je občina Vipava odločila, da bo v sklopu zastavljene investicije zgradila novo čistilno napravo, ki bo namenjena samo komunalnim odpadnim vodam naselja Vipave in okoliških naselij.

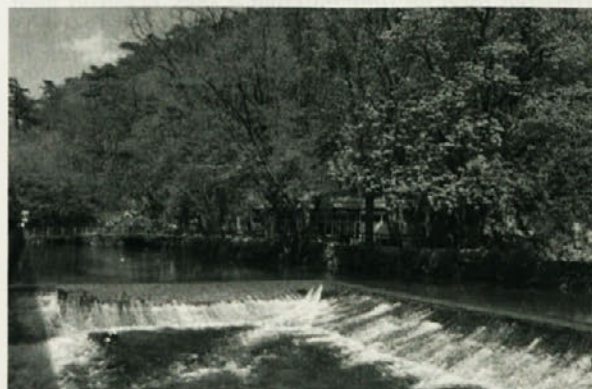
Lokacija nove čistilne naprave je predvidena ob obstoječi čistilni napravi, ki se bo ohranila za potrebe čiščenja industrijske odpadne vode mlekarne in vinske kleti.

Koristi za občane

Projekt bo lokalnim prebivalcem zagotovil izboljšanje zdravstvenega stanja, izboljšanje celotnega stanja kanalizacijskega sistema odvajanja in čiščenja, višjo kakovost bivanja, več kot 300 prebivalcem pa bo omogočena nova priključitev na javni kanalizacijski sistem.

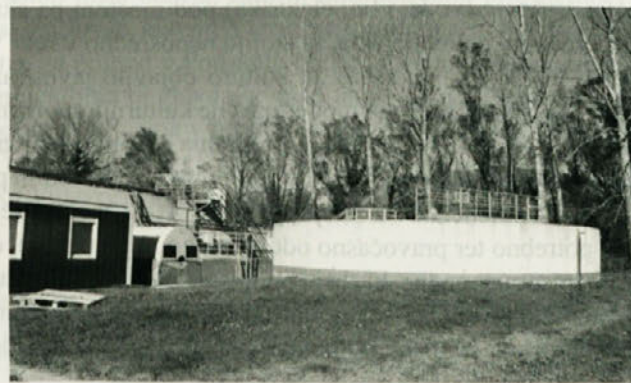
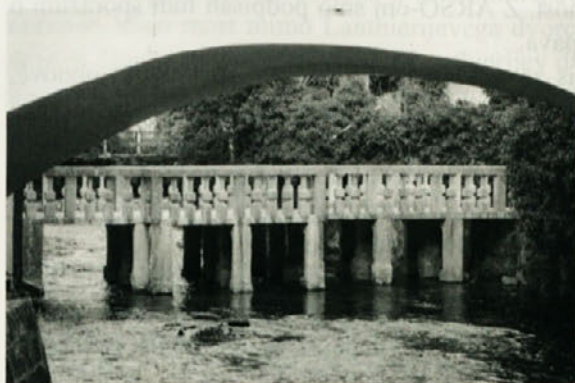
»Občina Vipava je dobro opremljena s kanalizacijskim sistemom, z novo investicijo pa bomo uredili še sistem čiščenja odpadnih vod, ki so doslej obremenjevale reko Vipavo. Čistilna naprava predstavlja pomembno pridobitev za Vipavo, saj bomo z njo prispevali k čistejšemu okolju, višji kakovosti življenja in gospodarskemu razvoju tako občine kot regije.

Potek gradnje

Gradbena dela so se pričela novembra meseca v letošnjem letu. Po terminskem planu naj bi bila čistilna naprava zgrajena do junija meseca leta 2014. Po končani gradnji sledi enoletno poskusno obratovanje le-te.

Gradnja kanalizacije bo potekala na več lokacijah. Zgradil se bo povezovalni kanal od obrtne cone tankovske kasarne do Podnanosa, kjer se bo fekalni kanal navezal na že zgrajeno kanalizacijo v Orehovici in Hraščah. Ta kanal bo nadomestil pred leti nameravano izgradnjo čistilne naprave v Podnanosu. Po izgradnji tega kanala bo možna gradnja ostalega kanalizacijskega omrežja za naselje Podnanos. V sklopu izgradnje kanalizacije bo zgrajeno tudi eno črpališče ob Močilniku.

Nadalje se bo zgradila še manjkajoča kanalizacija v sami Vipavi, kjer se bo gradila kanalizacija v Novem naselju in na Kosovelovi ulici. Ta gradnja bo z vidika motenja uporabe ulic najbolj zahtevna, saj bodo prebivalci bili zelo moteni pri uporabi cestnih povezav in dostopov do svojih prebivališč.

Gradnja kanalizacije bo potekala tudi na območju naselja Gradišče. S fekalnim kanalizacijskim vodom bo opremljeno skoraj celotno naselje. Na novo zgrajeno kanalizacijsko omrežje so se občani dolžni priključit v roku 6 mesecev po končani izgradnji kanalizacije. O tem bodo občani še posebej obveščeni.

Predviden zaključek gradnje kanalizacije je junij 2015.

Operacijo delno financira Evropska unija, in sicer iz Kohezijskega sklada. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007–2013, razvojne prioritete: Varstvo okolja – področje voda; prednostne usmeritve: Odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih vod.

Božidar Lavrenčič,
vodja projekta

Obnova gospodarskega dela dvorca Lanthieri I. faza

Po uspešni obnovi rezidenčnega poslopja Lanthierijeve graščine novembra 2012 smo takoj pričeli pripravljati na možno nadaljevanje obnove dvorca Lanthieri. Predvideli smo, da bi obnovili gospodarski del dvorca Lanthieri v celoti. Glede na namige Ministrstva za kulturo smo v začetku leta 2013 začeli s pripravljalnimi deli za pridobitev gradbenega dovoljenja.

Glede na to, da je gospodarski del Lanthierijeve graščine ravno tako kot rezidenčno poslopje graščine kulturni spomenik državnega pomena v lasti Občine Vipava, je bilo najprej potrebno izdelati raziskave ometov in beležev ter izvedbo raziskovalnih sond na fasadi objekta. Sočasno z raziskavo sond na fasadi smo poskrbeli tudi za odstranitev odpadajočih ometov s fasade, zlasti v delu fasade ob reki Vipavi, ki je zaradi stalnega odpadanja ogrožala dostop do gostišč Podskala in Podfarovž. Končen izdelek vseh teh raziskav je koservatorski načrt, ki bo osnova za obnovo. Sama študija je pokazala, da gospodarski del dvorca ni tako zanimiv kot rezidenčno poslopje. Ugotovilo se je, da je bilo precej dozidav in nadzidav, predvsem v kasnejšem obdobju, ko se je objekt uporabljal kot stanovanjski objekt ter v enem delu za proizvodni objekt Mesne industrije Primorske. Pri sami obnovi se bo študije upoštevalo tako, da bo objekt za etažo nižji oz. tako visok, kot je bil v času, ko so ga zapustili grofje Lanthieriji. Grad naj bi Lanthierijevi dokončno zapustili leta 1906. Večjih poslikav oz. fresk ni bilo odkritih. Manjši detajli še ohranjenih poslikav so bili odkriti le na špaletah oken v smeri notranjega dvorišča. Možno je, da gospodarski del dvorca ni imel fresk ali pa so bile kasneje uničene.

Sočasno z obnovo objekta se je predvidelo, da se izdelava nov most za dostop na grajsko dvorišče. Most je tudi osnova za dostop na gradbišče, saj druge povezave za težko mehanizacijo ni. Most bo stal na istem mestu, kot je bil most do bivšega mesnopredelovalnega obrata MIP, ki pa ni več prevozen. Predvidelo se je tudi postavitve brvi, ki bi povezovala dvorec z gostiščem Podskala oz. parkom na mesto, kjer je nekoč že bila. Točni položaj brvi je še danes lepo viden, saj so ostanki temeljev še vidni. Za obnovo je bilo potrebno izvesti vse potrebno za arheološke študije, za katere je bilo izdano kulturnovarstveno soglasje za raziskavo in odstranitev arheoloških ostalin. Sama izkopavanja in geofizikalni pregled objekta in dvorišč se bo moralo opraviti pred samo obnovo.

Ker gre za objekt, ki stoji dobesedno v vodi je bilo potrebna tudi izdelava hidravlično-hidrološkega elaborata, ki vključuje tudi proti poplavno študijo in protipoplavno zaščito notranjega dvorišča in objekta.

Za postavitev novega mostu je bilo potrebno pridobiti od Agencije RS za okolje stavbno pravico, za napeljavo infrastrukture (voda, plin, elektrika) pod mostom pa služnost. Z ARSO-om smo podpisali tudi sporazum o vzdrževanju delov objekta, ki stojijo neposredno v reki Vipava.

Julija 2013 je ministrstvo za kulturo objavilo javni razpis za sofinanciranje operacij preнове in obnove, celostne revitalizacije in modernizacije kulturnih spomenikov v lasti občin iz Evropskega sklada za regionalni razvoj v okviru Operativnega programa krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007–2013 razvojne prioritete: »Povezovanje naravnih in kulturnih potencialov« in prednostne usmeritve: 3.2 »Mreženje kulturnih potencialov«. Razpis je bil odprt do začetka septembra 2013. V času trajanja razpisa smo pripravili vse potrebno ter pravočasno oddali vlogo in po uspešni dopolnitvi vloge tudi uspeli.

S podpisom pogodbe, ki sta jo podpisala minister za kulturo dr. Uroš Grilc ter župan Občine Vipava mag. Ivan Princes, si je občina zagotovila 2850000,00 € nepovratnih sredstev za obnovo gospodarskega dela dvorca Lanthieri oz. sofinanciranje upravičenih stroškov v deležu do 77,53 %. Glede na to, da je bilo razpisanih

sredstev za obnovo celotnega gospodarskega dela premalo, se v tej fazi ne bo postavilo brvi do Gostišča Podskala in tudi ne v celoti obnovilo severnega objekta, kjer je bil obrat MIP-a.

Po oceni naj bi celotna investicija stala 4484666,00 €. Kakšna bo dejanska cena obnove, se bo videlo po javnem razpisu za izbiro izvajalca. Izvedba obnove bo morala biti fizično in finančno končana do 1. 8. 2015. Upamo lahko, da pri javnem razpisu ne bo prevelikih zapletov, saj je rok za obnovo tako velikega objekta zelo kratek.

Jože Papež,
tajnik Občine Vipava

* * *

Vipava in njeni infrastrukturni problemi

V spletni enciklopediji Wikipedija se predstavitev Vipave začne z naslednjim odstavkom: »Vipava je naselje in središče istoimenske občine, ki leži v zgornjem delu Vipavske doline, ob številnih izviroh reke Vipave, ki ima kot edina reka v Evropi deltast izvir. Zaradi številnosti izvirov so prebivalci zgradili 25 mostov; najimennejši in najstarejši je most za Lanthierjevo graščino. Prav zaradi mnogih mostov pravijo kraju tudi male oziroma slovenske Benetke.«

Lepo napisano, škoda samo, da tudi v realnosti Vipava ni videti tako idilično. Namen tega prispevka je opozoriti na nujnost prioritete ureditve določenih infrastrukturnih problemov v Vipavi, kar bi za Vipavce posledično pomenilo za življenje prijetnejše bivalno okolje, za potencialne obiskovalce pa iz Vipave naredilo zanimivo izletniško destinacijo, na katero bi se radi vračali.

Vipava je premajhna in finančno prešibka, da bi jo lahko naredili zanimivo z novimi, v arhitekturnem smislu presežnimi zgradbami. Ne, teh Vipava (razen dokončne obnovitve Lanthierijevega dvorca, ki je v teku in tega projekta zato v nadaljevanju ne bom navajal) pravzaprav niti ne potrebuje. To, kar Vipava potrebuje, je ureditev nekaterih infrastrukturnih problemov, med katerimi jih je nekaj takih, ki glede na investicijski potencial občine sploh ne bi smeli predstavljati resnejšega finančnega problema. Morebitni argument, da za v nadaljevanju našete projekte do sedaj v občinskem proračunu ni bilo denarja – in da ga, kot je razvidno iz predloga novega proračuna občine, žal tudi v letu 2014 ne bo – ne zdrži resne presoje. Bežna analiza proračunov v zadnjih letih in aktualnega za leto 2014 kaže na to, da bi se vsaj del v nadaljevanju navedenih projektov moral že zdavnaj realizirati.

Torej, če želimo celostno podobo Vipave dvigniti na višji nivo, bi morali med prioritete investicijske projekte Vipave uvrstiti naslednje:

Dostop do glavnih izvirov reke Vipave

Vipava je neločljivo povezana z vodo, zato bi morala biti ureditev dostopov do glavnih izvirov reke Vipave v Podskali in Podfarovžu izvedena v najkrajšem možnem času. Danes se lahko pride v Podskalo in Podfarovž, ali mimo Lanthierijevega dvorca pri baru Jolly ali po uličici mimo bara Pri Marjanci. Verjetno je vsakemu Vipavcu povsem nerazumljivo, obiskovalcem od drugod pa tudi, kako je mogoče, da že desetletja glavni dostop v Podskalo, tj. prehod čez dvorišče za barom Jolly, še vedno ni tlakovan ali vsaj asfaltiran. Prav tako je nerazumljivo, da pred leti v projektu lepo preurejenih uličic v starem delu Vipave ni bilo položenih zadnjih deset metrov tlakovanih plošč pred mostom v Podfarovžu, ki ostaja prav zaradi tega makadamskega »vločka«, ki bi ga lahko uredili za simboličen denar, v estetskem smislu nedorečena zgodba. Še huje je to, da dva v resnici glavna dostopa k izvirov Vipave sploh nista odprta, zato bi bilo potrebno prioriteto 1) obnoviti lesen most mimo Lanthierijevega dvorca skozi bivšo klavnico ter zrušiti dotrajan zid v zadnjem delu in 2) odpreti centralni vhod v Lanthierijev dvorec za prehod v Podskalo preko znamenitega kamnitega mostu v zadnjem delu dvorca. Šele s tema dvema projektoma bi glavna izvira Vipave naredili zanimiva za obiskovalce in, kar ni nezanemarljivo, omogočili obema gostilnoma v ozadju, da končno zadihata s polnimi (polnejšimi) pljuči. V Podskali bi veljalo razmisliti tudi o leseni brvi, ki bi zadnji del Podskale povezala s Taborom in ta zelo zanimivi del Vipave približati tako Vipavcem kot obiskovalcem.

Centralni park

Park kaže tako klavrno podobo, da nam je Vipavcem lahko samo v sramoto. Park potrebuje urejene pešpote, s centralno potjo od grajskih vrat do vodnjaka in naprej do ceste, urejene klopce, negovano travo, kvalitetno razsvetljava ... in seveda za pešce in kolesarje asfaltirano ali tlakovano pot mimo bivše gostilne Adria.

Glavni trg

Glavni trg je zatrpan z avtomobili, ki mu odvzemajo čar. Ves čas se rišejo nove prometne ureditve, ki pa seveda ne morejo doseči pravega učinka, dokler z Glavnega trga ne bo umaknjenih večina parkirnih mest. Le-ta bi morala ostati samo na delu trga pred Lanthierijevim dvorcem in pred občinsko zgradbo. Ves preostali del trga, preko katerega bi seveda še vedno potekal enosmerni promet, pa bi moral biti preurejen; deloma tlakovan s kamnitimi ploščami po vzoru trgov mediteranskih mestec in s prostorom na sredini, namenjenim letnim gostilniškim vrtovom. Vsi bari na Glavnem trgu bi morali imeti možnost streči pijačo na postavljene vrtove »čez cesto«. Trg bi moral biti kvalitetno osvetljen, da bi se na njem tudi v večernih urah »dogajalo«. S kvalitetno preureditvijo bi se frekvenca ljudi na trgu, tako domačinov kot obiskovalcev, zagotovo povečala. Problem parkiranja bi rešili z dodatnim parkiriščem na polovici zelenice nasproti lekarne, kjer bi z dostopno cesto do parkirišča in pločnikom ob njej celostno zaključili prej omenjeno centralno pot skozi park, ki bi vodila od Lanthierijevega dvorca proti zavodu Pristan.

Frnaža

Frnaža je zemljišče za stanovanjskimi bloki med reko Vipavo in magistralno cesto. Spada med najbolj neurejene dele Vipave, hkrati pa je vsem potnikom skozi Vipavo najbolj na očeh. Makadamska pešpot brez razsvetljave ob magistralni cesti je ena pomembnejših pešpoti v Vipavi in bi morala biti že zdavnaj tlakovana in osvetljena. Pa ne samo to. Pešpot ob magistralni cesti bi bilo potrebno dopolniti z urejeno pešpotjo ob reki Vipavi, od mosta čez magistralno cesto pri gasilskem domu do mosta v Taboru. Ob tej poti bi bilo potrebno celostno urediti brežino reke, postaviti klopce in javno razsvetljava. Ta del bi z reanimirano reko zagotovo postal ena najbolj priljubljenih točk Vipavcev. Če bi potem s pešpotjo povezali še most v Taboru in magistralno cesto pri Pristanu, bi dobili pravo malo »mestno« sprehajališče.

Pločnik, kolesarska steza in javna razsvetljava od Vipave do Vrhpolja

Od zadnjih hiš v Vipavi do prvih v Vrhpolju je samo par sto metrov. Cesto od Vipave do Vrhpolja je potrebno dograditi s pločnikom, kolesarsko stezo in javno razsvetljava, ter ta del Vipave s tem narediti privlačen tako za pešce kot za kolesarje.

Magistralna cesta s krožišči, razsvetljava in pločniki od izvoza z avtoceste do pokopališča

To je projekt, ki se ga brez sodelovanja države (Darsa) seveda ne da izpeljati, vendar pa se je država ob gradnji avtoceste mimo Vipave zavezala, da bo pri tem projektu sodelovala, tako da bi projekt moral biti že, ne samo začet, ampak tudi zaključen. Večina krajev v Sloveniji že ima ustrezno javno razsvetljava in Vipava je eden redkih, ki po sončnem zahodu ob magistralni cesti skoraj ugasne v temi ... Da o nevarnosti prehoda pešcev čez magistralko, recimo Na produ ali pri zavodu Pristan ali pri gasilskem domu niti ne govorimo. V okviru tega projekta bi bilo nujno potrebno odstraniti (ali vsaj preurediti v takšnega, kot ga ima Zavod invalidnih otrok) neestetsko visok zid v bivši južni vojašnici nasproti Fame, ki mimo vozečim zastira pogled na zgradbe v ozadju.

Javna razsvetljava v centru

Javna razsvetljava v Vipavi je dokaj slaba, še posebej tam, kjer bi morala biti najboljša, tj. v centru. Luči v centru (Glavni trg in glavna ulica mimo Mercatorja) namesto da bi svetile, »brlijo«. Nesprejemljivo je tudi, da v blokih med Mercatorjem in zdravstvenim domom, kjer je koncentracija stanovanj največja, javne razsvetljave praktično sploh ni.

Igrišča in parkirišča ob osnovni šoli

Makadamsko parkirišče pred osnovno šolo, kjer vsak dan parkira na desetine avtomobilov, je potrebno asfaltirati, šolsko igrišče z okolico pa na novo urediti in potem ustrezno vzdrževati.

Kompleks vojaških igrišč

Vemo, da Slovenska vojska žal nima na razpolago velikega proračuna, vseeno pa je potrebno z njenimi predstavniki v vojašnici Vipava doseči dogovor o ustreznem vzdrževanju športnih igrišč ob vojašnici. Nove table za košarko (obstoječe so bile postavljene pred kakšnimi petintridesetimi leti), vzdrževanje ostale športne opreme, delna sanacija asfaltnih površin, ureditev zelenic in pešpoti, redna košnja trave in čiščenje smeti so stvari, pri katerih je verjetno potreben samo ustrezen dogovor in malo dobre volje.

Poljske poti

Vse več ljudi se tako ali drugače rekreira. Poljske poti so za tovrstne namene izredno primerne, žal pa so zelo neurejene. Ob vsakem dežju se marsikje spremenijo v blatne steze, ki postanejo neprehodne. Tiste poljske

poti, po katerih se sprehaja največ ljudi, bi bilo potrebno nasuti z drobnim kamenjem in nato primerno vzdrževati.

Pokopališče in mrliška vežica

Če pustimo ob strani silne, na žalost pa neučinkovite razprave okrog pozicije nove mrliške vežice na pokopališču, bi bilo za začetek dovolj, da bi asfaltirali oz. tlakovali – in to za zelo majhen denar – lukenj poln makadamski plato pred pokopališčem. Kaj pomaga ljudi vabiti na ogled 4500 let starih egipčanskih sarkofagov, če si, ko stopijo iz avta, najprej umažejo čevlje.

Obrtna cona ob avtocesti

Če zaradi gospodarske in finančne krize ali iz kakršnegakoli drugega razloga ni potencialnih investitorjev v obrtno cono ob avtocesti, je potrebno v tem delu zasejati travo in jo redno kositi. Kupi raznega kamenja, ki sedaj »krasijo« ta del Vipave, so za ustvarjanje tako pomembnega prvega vtisa na obiskovalce najslabša možna izbira.

Izvir Pod lipco

In ne nazadnje, če sem z vodo začel, naj z vodo še končam. Moja generacija se bo še kako dobro spomnila časov, ko smo na poti iz šole iz nekoč verjetno najlepšega izvira Vipave Pod lipco pili vodo. Kar so kasneje s kupi betona iz tega naravnega bisera naredili, je najhujši možni kriminal nad naravno dediščino. Vse, ampak res vse, bi bilo potrebno narediti, da bi bil ta izvir spet rekonstruiran v svojo prvotno, naravno podobo.

Naslednje leto bodo potekale lokalne volitve in upam, da bo ta zapis vsaj deloma služil županskim kandidatom, katerikoli že bodo kandidirali za to funkcijo, da bodo v svojih predvolilnih programih znali pravilno zastaviti investicijske prioritete.

Goran Kodelja

IZ USTANOV IN DRUŠTEV

Iz ŠGV

Iz dela Škofijske gimnazije Vipava

Zdi se, kot da smo šele dobro zakorakali v novo šolsko leto, pa so pred nami že božično-novoletni prazniki. Verjetno se mladina ne bi strinjala s tovrstnim dojemanjem časa, saj pravijo, da je ta zelo relativen – v šoli je njegova hitrost odvisna od tega, na kateri strani katedra si! Kakor koli že – od prvega septembra, ko smo v šolske klopi Škofijske gimnazije Vipava sprejeli novo generacijo gimnazijcev, do trenutka, ko nastajajo te vrstice, se je na naši šoli zvrstilo lepo število tudi v širšem prostoru odmevnih prireditev.

Z nami je nova generacija gimnazijcev

Kot vsako leto smo se na začetku najbolj posvetili prav našim prvoletnikom, »fazanom«, najprej z uvodnim srečanjem konec avgusta, ko so izvedeli, kdo bo njihov razrednik oz. razredničarka (in sorazredničarki), kdo njihove sošolke in sošolci, jih pozdravili na uvodni maši v Logu, nato pa 3. septembra sprejeli v dijaško skupnost. Od začetkov ŠGV se je »krščevanje« novih ŠGV-jevcev zelo spremenilo, saj v duhu prijateljstva stremimo za tem, da mlade vzgajamo tudi v odnosih in da je vsakršno izživljanje nad sočlovekom, tudi v imenu tradicije, nesprejemljivo.

Sprejem prvoletnikov v dijaško skupnost

Ozrli smo se čez meje naše domovine

Že v septembru in oktobru so naši dijaki obiskali tujino: četrtoletniki so odpotovali v Pariz in se iz njega vrnili (tako kot vsi doslej) prepolni vtisov, skupina prostovoljcev pa se je v okviru projekta True Colours – We Are All Wonderful People (Prave barve – Mi vsi smo čudoviti ljudje), v organizaciji fundacije ACES udeležila srečanja v Opatiji. Projekt izmenjave, v katerem sodelujemo s hrvaško gimnazijo Eugena Kumičića iz Opatije, tudi letos koordinira profesorica **Martina Podbersič Smrdel**.

Projekt se je pravzaprav začel že med 30. septembrom in 4. oktobrom, ko je v Bukarešti potekalo uvodno srečanje programa ACES, ki sta se ga udeležili profesorica **Ksenja Šarb Lebič** in dijakinja 3. letnika **Zala Žezlina**. Naši dijaki pa so na obisk k hrvaškim vrstnikom odšli med 22. oktobrom in 25. oktobrom.

Naši prostovoljci na izmenjavi v Opatiji

Znanje zunaj šolskih klopi

Vsi vemo, da se učimo celo življenje in seveda tudi izven šolskih klopi. In možnosti za to je bilo v začetnih mesecih za »škofijce« res obilo: predvsem naravoslovci so lahko na Večeru kemijskih poskusov 2013, Festivalu znanosti in ob obisku tedna odprtih vrat Visoke šole za vinogradništvo in vinarstvo v Vipavi izvedeli marsikaj zanimivega. Svoje vtise o tem sta zapisali: o prvem **Nejka Čuk** iz 4. letnika ...

Pozno popoldne smo se v torek, 17. 9. 2013, dijaki, v spremstvu profesorice kemije in laborantke, odpravili v Ljubljano, na fakulteto za kemijo, kjer se je odvijala Noč znanstvenikov in znanstvenic. Zelo smo bili presenečeni nad povprečno starostjo obiskovalcev. Ugotovili smo, da se za kemijo navdušuje veliko mladih nadobudnežev; povabljeni so bili prav vsi, od 3. do 93. leta starosti. Idejni vodja projekta je že upokojeni profesor kemije Ivan Leban. Uvodni eksperiment je opravil kar zunaj. V dve steklenici kokakole je stresel bombone Mentos. Zmes je burno reagirala in tekočino je poneslo kakšen meter v zrak. Navdušenje je bilo očitno. Po opravljenem poskusu smo se vsi skupaj prestavili v veliko predavalnico. Tam smo lahko videli veliko poskusov, zelo zanimivih za oči in ušesa. Naredila sta steklene nageljne s tekočim dušikom, mehurčke iz suhega leda, dokazala, da moka gori, in še veliko drugega. Najbolj se mi je v spomin vtisnil prvi poskus, ki je dokazal, da ima tudi železna vzmet spomin. Vzmet je profesor deformiral, nato pa jo je pomočil v vrelo vodo – ponovno se je zvila v popolnoma enako obliko kot pred deformiranjem. Torej, tudi vzmeti imajo spomin.

Po demonstraciji vseh poskusov nas je profesor Ivan povabil na pogostitev v predprostor predavalnice, še prej pa nam dal zelo pomemben nasvet: »Teh poskusov ne počnite doma! Počnite jih pri sosedu!«

Dijak Mohor Pleničar na festivalu znanosti

... in o drugem **Nika Obed** iz 3. letnika.

V sredo, 9. oktobra 2013, je v Ljubljani potekal že tradicionalni Festival znanosti pod naslovom Ustvarjalnost prinaša upanje. Udeležili smo se ga tudi nekateri učenci naše šole. Program festivalskega sklopa je bil zelo pester, lahko smo prisostvovali predavanjem, ki so nas zanimala. Tako se nas je večina odločila za predavanje o izvoru življenja, ki ga je vodila prof. dr. Marie-Cristine Maurel iz univerze v Parizu. Predstavila nam je zgradbo, funkcije, delovanje in zanimivosti DNK. Poleg tega smo imeli možnost obiskati tudi predstavitev o tekočih svetilkah za forenzike, kjer pa smo obravnavano lahko videli tudi eksperimentalno. Istočasno je potekalo še predavanje o bioloških računalnikih in stikalih ter sklop treh enournih predstavitev pod naslovom Eksperimentalnica inštituta Jožef Stefan, ki so

jih pripravili mladi raziskovalci Šole eksperimentalne kemije. Kot zadnjo smo obiskali predstavitev v sklopu Sejem eksperimentov. Ta je pritegnila največ naše pozornosti, saj je nastopil dijak 3. letnika naše šole – **Mohor Pleničar**.

Uspehi na tekmovanjih

V prvih mesecih šolskega leta se je zaključilo več državnih tekmovanj: iz znanja o sladkorni bolezni (mentorica **Irena Breščak**), iz logike (mentor **Alojz Grahor**) in razvedrilne matematike (mentor **Miha Šušteršič**) ter natečaj Fotografiram, torej sem (mentorica **Nadja Pregelj**). Na prvem je zlato priznanje dosegla **Nina Kobal** iz 3. letnika, na državno tekmovanje iz logike pa se je uvrstilo kar 20 dijakinj in dijakov iz ŠGV, devet jih je doseglo zlata priznanja: **Aljaž Bratina** (5. mesto v državi), **Tjaša Valič**, **Martina Lokar**, **Tjaša Rudolf**, **Katarina Pegan** in **Blaž Kosmač** iz 1. letnika, **Matic Fučka** iz 2. letnika, **Tanja Peric** iz 3. letnika ter **Jan Križnič** iz 4. letnika (3. mesto v državi).

V razvedrilni matematiki pa so svoje zlato znanje dokazali: **Tjaša Valič** in **Martina Lokar** iz 1. letnika, **Matic Fučka** iz 2. letnika, **Ivana Žigon** iz 3. letnika in **Tina Krapež** iz 4. letnika (2. mesto v državi).

Na natečaju Fotografiram, torej sem je sodelovalo devet dijakinj, ki so med 34 ekipami zasedla odlično 5. mesto, dijakinji **Monika Bajc** in **Zala Dimc** pa imata razstavljeni svoji fotografiji na Ekonomski šoli v Celju.

Udeleženci državnega tekmovanja v logiki

Naši večeri na ŠGV

Pred dvema letoma smo na naši šoli začeli z Našimi večeri, z namenom medse povabiti nekdanje dijakinje in dijake ŠGV. Do danes smo prisluhnili mnogim in spoznali raznolikost vsega, s čimer se ukvarjajo. V letošnjem septembru so bile z nami najprej **Neli Bačar**, **Ana Križnič**, **Kristi Hodak** in **Hana Furlan**, ki so nam predstavile svojo izkušnjo skoraj dvomesečnega bivanja v misijonu v Malaviju. V večeru, ki je bil izjemno dobro obiskan, so dekleta ob mnogih fotografijah z nami delila, kaj jih je vodilo v misijon, kako je potekalo njihovo delo, koliko zadovoljstva so doživela, ko je z njihovim delom in finančno pomočjo zrasla hiša za učitelja, predvsem pa smo lahko iz njihovega sproščenega nastopa razbrali, kako zelo jih je ta izkušnja obogatila.

Že od začetka je organizacija večerov v rokah profesorice **Jane Grohar**, ki je tudi zapisala vtise z drugega večera.

Ana, Neli, Hana in Kristi

Rosana Hudej in Denis Pavliha

27. oktobra 2013 je bil na vrsti že deseti, torej nekako jubilejni Naš večer. Gosta sta bila dva doktorja znanosti, **Rosana Hudej** in **Denis Pavliha**, predstavila pa sta svoje znanstveno in raziskovalno delo v predavanju z naslovom: *Inženirsko podprto zdravljenje raka – elektrokemoterapija*. Rosana Hudej in Denis Pavliha sta sodelavca Laboratorija za biokibernetiko na elektrotehniški fakulteti.

Elektrokemoterapija je lokalna metoda zdravljenja raka, pri kateri je vnos zdravila (kemoterapevtika) v tumorske celice omogočen in izboljššan z uporabo kratkih visokonapetostnih električnih pulzov. Ta metoda je ena izmed mlajših oz. novejših možnosti za uničevanje tumorskih celic. Razvita je že do te mere, da se klinično uporablja za zdravljenje površinskih (kožnih in podkožnih) tumorjev, napreduje pa tudi na področje zdravljenja globoko ležečih tumorjev (npr. v jetrih, na prostati ...).

V svoji poljudni in zelo zanimivi predstavitvi sta Rosana, ki je doktorirala

iz biomedicine na Medicinski fakulteti, sicer pa diplomantka biologije, in Denis, doktor elektrotehnike, zelo dobro prikazala interdisciplinarnost svojega raziskovalnega področja: Rosana se je ukvarjala s celično biologijo, z osnovami elektrokomerapije na celičnih strukturah; Denis pa z razvojem računalniške aplikacije za načrtovanje zdravljenja raka z elektrokomoterapijo.

Poslušalci smo dobili res dragocen prikaz, kako se znanosti in znanja biologije, kemije, fizike in elektrotehnike lahko uspešno in koristno povezujejo. Hkrati pa je bilo tudi zelo lepo in navdušujoče videti energijo in predanost mladega človeka svojemu delu.

Pomagali smo oblikovati uvodni dan slovenističnega kongresa v Vipavi

V začetku oktobra je Univerza na Primorskem gostila Slovenski slovenistični kongres in si za uvodni, protokolarni dan izbrala Lanthierijev dvorec v Vipavi. Kulturni program uvodnega dne so oblikovali naši sedanji in bivši dijaki.

Pevski zbor pod vodstvom Mete Praček

Dramska skupina po nastopu na Slovenističnem kongresu

S svojim nastopom so navdušili igralci s kratkimi anekdotičnimi prikazi življenja na Vipavskem nekoč, ki ga je seveda zelo zaznamovala povezanost s trto in njenim žlahtnim sadom.

Igralci so se pripravljali pod mentorstvom profesorice **Tatjane Božič**. Nastopil je tudi mešani mladinski zbor pod taktirko **Mete Praček, Barbara Grahor** in **Samo Vovk** pa sta v popestrila program z instrumentalnima skladbama na violi in električni kitari.

Obiskali so nas ugledni gostje

Srečanje s prvim, **patrom Stephenom**, je opisal šolski kaplan **Primož Erjavec**.

Nihče ne zahteva od tebe, da ti je vsakdo všeč, nekateri ti pač niso. In čeprav ti niso, imaš možnost vsakogar ljubiti. In to ljubiti tako močno, da boli. Kajti ko ljubiš tako močno, da boli, bolečina izgine in ostane samo še ljubezen.« Tako je p. Stephen odkril skrivnost ljubezni Matere Terezije dijakom prvih treh letnikov.

Petkova ura VIK-a je bila 20. septembra nekoliko drugačna. Poslušali smo pričevanje o poklicanosti, da ljubimo. P. Stephen, ki nam je govoril, je avstralski duhovnik, ki sedaj deluje v Rimu. Je iz reda Misijonarjev ljubezni, ki so možka veja duhovne družine Matere Terezije. Sam se je z Materjo Terezijo srečal kot prostovoljec v Kalkuti in sedaj sam pričuje o moči ljubezni. »Tudi mi smo lahko 'mašina' za ljubezen, kot je to Bog. Bog ne more ne ljubiti. V trenutku, ko bi to naredil, ne bi več bil Bog. In mi imamo v sebi bogopodobnost!«

Govoril je v angleščini, mi pa smo se počutili kot ob angleškem filmu, za katerega ne najdeš podnapisov.

Od časa do časa loviš besede, a zgodba sama ti pomaga k razumevanju. In p. Stephen je imel zgodbo! Prelevil se je boksarja, ki doživi nasmeh, ko se uspe opravičiti. Zamotil se je s facebook profilom, pa vseeno opazil osebo, ki bi ga rada pozdravila. Pomival je posodo in se ob tem branil godrnjanja. Predvsem pa je nas potegnil v svojo zgodbo, kjer je ljubiti osrečujoče.

Peter Stephen z dijaki

Vtise z obiska drugega, izjemnega misijonarja **Pedra Opeke**, pa je razgrnil dijak 1. letnika, **Aljaž Bratina**. Teden od 18. 11. do 22. 11. 2013 je bil na naši gimnaziji drugače obarvan kot ostali. Zaznamoval ga je poseben dogodek – obiskal nas je misijonar na Madagaskarju, Pedro Opeka.

Tako se je v tem tednu na šoli dogajalo veliko zanimivega. Učenci smo si pri pouku ogledali dokumentarni film o Pedru Opeki in tako podrobneje spoznali, kdo nas bo sploh obiskal, kaj je njegovo poslanstvo, kaj ga odlikuje in še mnogo drugih zanimivosti o življenju in delu tega misijonarja – argentinskega Slovence. Na Madagaskarju je na smetišču srečal ljudi, ki so se preživljali z zbiranjem odpada in so živeli med podganami in drugo umazanijo. Uvidel je njihovo stisko, poiskal prijatelje, ki so bili pripravljeni pomagati, in skupaj so, tudi s pomočjo Slovencev in drugih dobrotnikov, zgradili popolnoma novo naselje Akamasoa. Njihova dejavnost je prerasla v pravo gibanje.

Pedro Opeka

Nam, dijakom 1. a, je bila zaupana naloga soorganiziranja tombole za Opeko, v kateri smo zbirali denarna sredstva. Od ponedeljka naprej smo med dijaki in profesorji prodajali tombolske lističe za ceno pol evra. Tisti, ki smo kupili lističe, smo se v sredo med glavnim odmorom zbrali v avditoriju (kar precej nas je bilo) in bili priča izvedbi tombole. Dogodek je bil nadvse zabaven, najboljši pa sta od njega odnesla dijaka Valentina Lokar in Boštjan Dolinšek, ki sta s skupnimi močmi zadela glavno nagrado in se posladkala z gromozansko čokolado (oziroma jo v duhu skupnosti delila).

Vrhunec je sledil v petek. Ob 10.30 smo se vsi dijaki in profesorji skupaj z učenci nekaterih okoliških šol ter zunanjimi obiskovalci zbrali v nabito polni šolski dvorani. Program se je začel s prihodom gospoda Opeke, nato pa je naš mladinski pevski zbor pod vodstvom Igorja Hodaka zapel pesmi Vipavska in Slovenija, od kod lepote tvoje.

Po pozdravnem nagovoru g. ravnatelja je spregovoril gost. Delo, o katerem je pripovedoval, je celotno publiko tako navdušilo in zanimalo, da smo mu postavili kopico vprašanj, na katera je z žarom in veseljem odgovoril.

Zvedeli smo, kaj je videl, ko je prvič stopil na smetišče, kako je začutil, da mora tem ljudem pomagati, o tem, kako mu je Bog ob njegovem trudu stal ob strani in kako je s pomočjo tisočih Slovencev ter drugih darežljivih ljudi uspel zgraditi mesto ter malgaškim otrokom pomagati do lepše prihodnosti z osnovnimi pogoji za dostojno življenje, šolo, športom ... Obljubil je, da v Akamasoi nikoli ne bo zmanjkalo prostora za nekoga, ki potrebuje pomoč. Ustavil se je tudi pri odnosih med ljudmi in dejal, da ko nekoga sreča, enostavno ne more drugače, kot da ga pozdravi, in si želi, da bi tudi drugi čutili tako. Zakaj vojne, nemiri in nepravilnost, če pa lahko vsi živimo v sožitju in medsebojni pomoči ter ljubezni?!

V njegov doživet in prepričljiv govor smo se tudi vsi mi vživeli in ga poslušali z napetimi ušesi. Kot je v navadi na ŠGV-ju, je ob koncu sledilo opoldansko angelovo češčenje. Gospod Pedro je zmolil v malgaščini, nato pa je celotna dvorana pogumno zapela Je angel gospodov.

Ob koncu druženja je bil gospod Opeka oblegan z vseh strani. Prav vsak mu je hotel nekaj povedati ali pa mu vsaj podati roko. Tudi bliskavice fotoaparatorov niso mirovale. Možno je bilo kupiti knjigo in film o misijonarju in dobiti njegov podpis.

Za Madagaskar smo po razredih, v zbornici in s tombolo zbrali okrog 700 evrov, skupaj z nabirko ob prireditvi in prodajo publikacij pa se je številka povzpela prek 6700 evrov!

Za vse nas je bilo to nepozabno doživetje – iz prve roke slišati pripoved o volji, vztrajnosti, trmi, pogumu; čutiti čar in veselje v očeh nekoga, ki je za človeštvo naredil tako veliko. Ta dan nam bo zares ostal v spominu.

Pedro Opeka z dijaki

Vtise trimesečnega dogajanja na ŠGV zbrala in uredila Bojana Pižent Kompara

Nov začetek

Prvi meseci tega šolskega leta so že minili. Po negotovosti v avgustu, ko nismo vedeli, koliko oddelkov bomo sploh lahko oblikovali, so napetosti popustile. Res smo morali združiti dva oddelka tretješolcev v enega številčnega, v veliko pomoč pri delu sta volonterski pripravnici – profesorici razrednega pouka. Tudi na predmetni stopnji so učenci šestega razreda le v dveh oddelkih. Saj v učilnicah še nekako gre, težave nastajajo v telovadnici, ko imajo dekleta premalo prostora za varno in sproščeno gibanje. A po predpisih (normativih) je vse lepo in prav. Ker želimo tudi šestošolkam zagotoviti pogoje za kvaliteten pouk športne vzgoje, iščemo rešitve (beri finance) za tri dodatne ure pouka. Joj, spet se mi je »zapisalo« – v tem šolskem letu v slovenskih šolah nimamo več športne, likovne in glasbene vzgoje – ampak šport, likovno in glasbeno umetnost. Vsebine ostajajo, le poimenovanja in dokumentacija je drugačna. Tako pač je ...

Učence na Gočah – pa pri športu torej – ne moti več hrupnost in odmevanje, saj je strop v večnamenskem prostoru izoliran.

Prve šolske dni so pri urejanju prometa pred šolo v Vipavi pomagali odrasli prostovoljci – upokojenci in dijaki Šolskega centra iz Nove Gorice; naši nekdanji učenci. Hvala, ker so skrbeli za varnost otrok.

V lepih septembrskih dneh smo šli na jesenske pohode, na ogled Ljubljane, si ogledali Idrijo in Cerkno. V Podnanosu smo imeli v tem času še vajo evakuacije za vse učence in otroke iz vrtca.

Prve dni oktobra smo najprej gostili baletno skupino srednješolcev iz Ukrajine. Z obema predstavama v kulturnem domu so nas navdušili.

Našo šolo in Vipavo je obiskala večja skupina učiteljev z Gorenjske. Potrdili so, da imamo lepe šolske prostore, raznolike dejavnosti; pa tudi nad slikovitostjo kraja in izvirov reke so bili presenečeni.

Sodelavci japonske ambasade so učencem sedmega razreda predstavili življenje v tej daljni deželi. Njihov tehnološki napredek je zanimiv, a skromnost, potrpežljivost in umirjenost so vrline, ki jih moramo spodbujati tudi v naši družbi. Kljub zanimivi predstavitvi pa nas način japonskega življenja in razmišljanja ni kaj posebno pritegnil.

V okviru festivala znanosti si je skupina učencev ogledala poskuse z različnimi plini in jedrski reaktor v Podgorici pri Ljubljani.

Devetošolci so se v petkovem deževnem jutru odpeljali proti Tolminu in Kobaridu, si med potjo ogledali Gregorčičevo rojstno hišo in grob; popoldne, ko se je zvedrilo, pa še slap pod Drežnico in Tolminska korita. Tudi bližnja okolica je lepa, zato smo peljali učence, ki obiskujejo izbirni predmet Raziskovanje domačega kraja, po Gori in v Smrekovo Drago. Toplo jesensko sonce, zlato-rjavo bukovje in temno zelenje iglavcev so se vtisnili v slikovite podobe naše pokrajine.

V novembru smo se vključili v projekt Simbioza, ko učenci učijo starejše uporabljati računalnike. Učenci prvega triletja so s kulturnim programom popestrili srečanje starejših občanov, ki ga je pripravila Območna enota Rdečega križa iz Ajdovščine.

Pa še o veselem dnevu, ko smo na igrišču pred šolo zagledali rumene gradbene stroje! Skoraj nismo verjeli svojim očem, da bo spodnje igrišče obnovljeno. Kar hitro že razmišljamo, kako bodo učenci tekali in telovadili na novi površini, kam bi posadili še kakšno drevo za senco in čebele, klopco in mizo za klepet in druženje ... V Vrhpolju smo obeležili stodesetletnico šolske stavbe. Krajanka in vzgojiteljica je napisala pristrčne otroške pesmice, likovnica jih je opremila s pisanimi ilustracijami in izid knjige je bil lep kulturni dogodek.

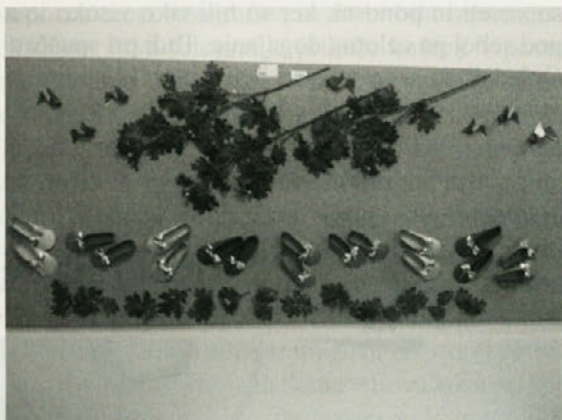
Med vsemi temi dogodki so se vrstile učne ure, nova znanja, domače naloge, spraševanje, »kontrolke«, cene in tekmovanja. Vse lepo sproti beležimo – in ker smo v dobi informacijsko komunikacijske tehnologije, delamo to po novem. V naši šoli sedaj nimamo več ne rjavih ne modrih dnevnikov za vpisovanje ur in učencev, ni več roza in ne modrih redovalnic (vsi se jih spomnimo in so s spomini na šolo povezane tako kot zelene table in oglata škripajoča kreda). Vse je v elektronski obliki, starši lahko od doma po internetu ali mobilnem telefonu dobijo sporočila in vpogled v ocene svojih otrok. In ko bomo vzdihnili: »Kje so dobri stari časi ..., morda ne več tako daleč, saj bodo učenci kmalu spet s tablicami hodili v šolo – le tablice bodo drugačne, bolj občutljive; otroci pa ... naj ostanejo radoživi, radovedni, včasih tudi kričavi – predvsem pa otroci z bogato domišljijo in spoštovanjem do drugih.

»Če bi lahko dali otroku rojeničina darila – bi ta gotovo bila občutljivost, pogum, ljubezen – in upanje.« (Charlotte Gray)

Alenka Nussdorfer Bizjak

Pepelkini čveljčki

Na podružnični šoli Podnanos je že čutiti priprave na bližajoči se Miklavžev sejem. Učenci podaljšanega bivanja, ki pod mentorstvom učiteljice Alenke Skupek, obiskujejo ustvarjalne delavnice, so po pozlačenem hrastovem listju poslali na pot Pepelkine čveljčke, da bi z njimi napovedali bližajoči praznični čas. Naj bo korak poln čarobnosti in veselja – v odkrivanju in ohranjanju vsega, kar je lepo in plemenito!

Ustvarjali smo pri likovni umetnosti in uredili panje.

V petek, 13. novembra 2013, smo imeli tradicionalni slovenski zajtrk z medom. Po slastnem zajtrku so v jutranjem varstvu tisti, ki radi ustvarjajo, izdelali pridne čebelice, ki so poskrbele, da je bil zajtrk tako dober.

Marija Nabergoj

Prvi tehniški dan v prvem razredu

V četrtek, 24. 10. 2013, so učenci 1. a in 1. b razreda imeli prvi tehniški dan. Učenci so s pomočjo staršev nabrali liste dreves, ki so jih v jesenskih dneh lahko našli v naravi. V šoli smo najprej različne pisane liste

prepoznavali ter jih razvrščali po obliki in barvi. Kasneje smo z njimi oblikovali in lepili različne živalske figure. Pri ustvarjanju so vsi uživali in pokazali mnogo domišljije. Tako so nastale prave mojstrovine; ježki, veverice, polžki, metuljčki, ptiči, pajki, gosence ... S pomočjo divjega kostanja, šipka in zobotrebcev so učenci oblikovali ježke, iz usnja in orehovitih lupin pa želvice. Na vrvice so nizali zrnje in nastale so unikatne ogrlice. Nastale izdelke smo razstavili v obeh učilnicah ter tako vanju pričarali delček jesenske narave.

Dan zaščite in reševanja

V petek, 18. 10. 2013, so se učenci 1. a in 1. b razreda naše šole udeležili prireditve Dan zaščite in reševanja. Z zanimanjem so si ogledali vsa policijska, vojaška, gasilska in reševalna vozila ter razstavljen opremo. Opazovali so nudenje umetnega dihanja in prvo pomoč ponesrečencu. Ob gašenju s posebnimi gasilskimi aparati so malce težko dihali zaradi hlapov in dima, vendar so vseeno vztrajali do zaključka gašenja. Seveda

pa je bilo za njih prav posebno doživetje, ko so se povzpeli na visoko gasilsko vozilo. Pri plezanju po lestvi so jim pomagali prijazni gasilci in z njihovo pomočjo je vsem uspelo, za kar se jim lepo zahvaljujemo. Bili so veseli in ponosni, ker so bili tako visoko in z zanimanjem so si ogledali posebno opremo in vodni top, pod seboj pa celotno dogajanje. Tudi pri spuščanju po lestvi z vozila so za njihovo varnost poskrbeli gasilci. Ogledali so si še vojaški helikopter, ki se jim je zdel velik. Čas na prireditvi je hitro minil in polni novih vtisov in spoznanj so se vrtni v šolo.

Nadja Kompara

Iz Otroškega vrtca

Škratki na sejmju ustvarjalnosti

Škratki smo od začetka šolskega leta nadvse zaposlena bitja, saj so naše želje po sodelovanju, druženju in pomoči vedno večje.

V predprazničnem času smo se dogovorili, da bi sodelovali na Sejmju ustvarjalnosti, ki vsako leto poteka na OŠ Vipava. Zadal si skupni načrt in cilje, katere smo želeli skozi to dobrodelnost uresničiti. V našo skupino smo povabili mamico naše deklice, katera nam je s svojim znanjem in domišljijo pomagala pri ustvarjanju prazničnih aranžmajev – ikeban. S seboj je prinesla ogromno različnega materiala, nakaj smo dodali še sami in nastali so čudoviti izdelki.

Naslednji dan smo povabili v našo družbo none naših otrok. Kljub dopoldanskemu času, ko imajo none vedno polne roke dela doma, so se odzvale v velikem številu. S svojimi izkušnjami in pridnimi rokami so nam pomagale pri peki prazničnih piškotov. Otroci so bili

navdušeni, none ustvarjalne in naše pridne kuharice so piškote še spekle.

Na dan sejma smo piškote dali še v košarice, katere smo sami naredili. Starši so se našemu povabilu odzvali in pripeljali otroke popoldne na šolo. Z veseljem smo si uredili škratovo mizo in si želeli, da bi čimveč prodali, saj je bila » konkurenca « zelo huda. Obiskovalci sejma, starši in učitelji so bili navdušeni in ne boste verjeli, škratki smo se odrezali več kot odlično. Prodali smo vse, kar smo ponudili. Sredstva katera smo zbrali, smo s ponosom oddali šoli in veseli smo bili, da tudi najmlajši na šoli prispevajo v humanitarne namene.

Ponosni smo na naše starše, s katerimi skupaj ustvarjamo še kvalitetnejše pogoje za naše otroke. Želimo vam mirne, srečne in vesele praznike.

Ingrid Šelj in Metka Čibej

Iz društev

Večer literature in fotografije

Res je bil mehak večer 16. oktobra. Gostoljubje se je udeležilo v prostorih društva RAZMETANO PODSTREŠJE, ki je tokrat ponudilo razstavni prostor fotografom in literarnemu odzvanjanju, pesnici Mihaeli. M. Tihelj in mojim proznim utrinkom. Večer sem povezoval sam, ker sem nekako tudi sam povabil k sodelovanju fotografe, pa se mi je zdelo prav, da jih tudi sam predstavim, morda tudi zato, ker sem bil njihov fotografski mentor celo poletje in še v začetku jeseni. Fotografiji sicer delujejo v fotografski skupini DUA.

Večer je bil zastavljen kot preplet besed in fotografij. Najprej velja omeniti, da je poetičnost gospe Mihaele odzvanjala v zbrano tišino, s primernimi poudarki in z izpovednostjo, ki jo premore pesnica sama, sicer tudi dobra poznavalka likovnih manir in vizualnega dočutevanja sveta. Gospa Mihaela ima izdane že tri pesniške zbirke, tretjo baje še kar piše, da bi nastala četrta ... Mojo prozo je vehementno prebirala Ana Krečič. To so bili odlomki iz romanov Lipe in Poslušalec.

Razstava fotografij je plod skrbne selekcije fotografij in fotografov samih. Večina del je nastala v poletnih mesecih, nekaj pa jih je iz njihovih arhivov. Dodatno selekcijo sem opravil z namenom, da bi postavil trden koncept razstave, ki bi pokazala neko izvirnost in prepoznavnost fotografov, in da bi bila izpovedna celota. Zgodba se začne s fotografijami gospe Nevenke Vidmar. Prva fotografija prikaže košček Vipave, kjer je ponujena umirjena meditacija ob vodi, potem se nam pogled ustavi na sivini oblakov, ki grozeče poudarjajo depresivnost na mračen dan, vendar se človek lahko umakne v intimen svet doma, kjer najde razvedrilo v estetski miniaturni – popularno označeni – tihožitje, tokrat je to poletno cvetje komponirano

v lep šopek s primerno osvetlitvijo in primernim ozadjem. Zgodba se začasno ustavi ob samotnem oknu, v katerem košček rdečega zagrinjala da slutiti neko radoživost. Sledijo dela gospoda Romana Žonte, ki začne svoj cikel z uspehim posnetkom meditativnega jutra z rahlimi meglicami – torej tu nas zgodba pelje ven iz varnega doma v nova iskanja, kar nakaže druga fotografija z naslovom »iskanja«, kjer je prikaz natančne in premišljene kompozicije vasice Štjak – zdi se, da se vasica izgublja v daljavi, ampak poudarek je na električnih drogovih, ki tukaj služijo kot dober kompozicijski material, če jih fotograf zna vgraditi v svoj koncept iskanj. Povsem drugačna je

tretja fotografija, kjer se fotograf izkaže kot poznavalec zakonitosti dobre kompozicije in barvne uglašenosti – košček potopljenega čolna v plitvini in rumen list, ki – kakor je fotograf sam razložil to zgodbo – simbolizira ponavljajoče se življenje. Tudi ta nam ponudi globoko meditativno odpočivanje oči in razuma, kar je del koncepta, ki nas pelje skozi razstavo. Četrta fotografija nakaže na spretno vgraditev človeka v odnos do sakralnega znamenja v pokrajini – tukaj se meditacija zaobrne v drugačne svetove, špekulira z meditacijo o odnosu človeka do presežnih zavedanj, o božanstvu lepote nasploh – tukaj je črno-bela fotografija primeren medij za izpovednost, ki jo fotograf skuša nakazati. Naslednji cikel je odraz izjemne vitalnosti fotografa gospoda Jožeta Bitežnika, ki si je naložil že več kot osemdeset križev. Začne ga s »pogovorom krogov«, kar nakaže na to, da smo izstopili iz tišine, iz premišljevanj in se nenadoma znajdemo na hrupnem zabavišču. Kompozicijsko je fotografija urejena, tehnično pa izpeljana tako, da nakaže gibanje krogov (vrtljakov) v rahli zabrisanosti, kar daje slutiti, da se zabave ponavadi razgubijo v neko zamegljenost. Da bi se odrešili le-te, gremo spet v naravo, kjer fotograf ujame košček začete jeseni. Skozi poseben snemalni kot ujame list, ki rdi, v ozadju pa sta drevesi, čakajoči na svoja slačenja ... Vendar tudi zdaj iz narave pobegnemo v intimo, kjer nas najde en sam cvet, fotografsko tako zelo poudarjen, da nas zaziblje v mir in tišino – tukaj se fotograf izkaže kot dober poznavalec zakonitosti osvetljevanja, saj je cvet primerno potopljen v medlenje okolice in zato daje fotografija občutek mehko in zbranosti.

In nazadnje se spet znajdemo med griči, ki pokažejo človeku prijetno agrikulturno krajino z vsemi simetrijami, ki jih fotograf zna zabeležiti. Gospod Ivan Skvarča pa nas zapelje na ulice, kot da je že dovolj tavanja v osamelosti, kjer ni človeka, razen na eni črno-beli fotografiji. Zgodba razstave se tu prelomi in nas dobesedno

pahne med ljudmi. Prva fotografija je odsljikava neke radoživosti – kako ujeti sonce – tehnično in motivno zanimiv posnetek, kompozicijsko ima morda kakšno pomanjkljivost, a nas izvirnost vendarle prepriča. Da pa fotografa včasih zanimajo drobne stvari, nam pokaže naslednja fotografija, ki ponudi zamisek o estetski izpovednosti fotografije nasploh. Od radoživosti in iskanj miniaturn se preselimo v ulico, kjer so že popoldanske poletne sence in osamljena nakupovalka. Posnetek je nastal v Vipavi na poletni delavnici. Motivno zanimiv in kompozicijsko urejen. Zadnja v tem ciklu, črno-bela, nam ponudi neko nostalgичnost

sveta, ki izginja – osamljen kolesar se pelje med polja. Kompozicijsko je fotografija ustregla zakonitosti dobrega kadriranja, kolesar na njej pa je akcent življenja. Nadaljujemo s cesto, s cesto, ki pelje nekam v oddaljeno oblačnost. Tako je začela svoj cikel gospa Jolanda Lesnik. Tukaj je cesta izrisana s širokokotnim objektivom, ki poudari perspektivo, ki se raztegne v daljavo, kjer se premici ceste skorajda srečati. Dramatično oblačje pa nam daje slutiti, da se res dogaja neko pričakovanje. Kompozicija je tu v maniri

dobrega postavljanja proporcev, osvetlitev pa je dodala fotografiji dodatno dramaturgijo. Zgodi se, da nas narava včasih preseneti z malenkostmi, ki jih fotografinja zna najti in zabeležiti s tehniko makrofotografije. Puhec, tako je pač naslov fotografiji, nam dokaže, da je narava popolna tudi v drobnih, včasih nepomembnih stvareh – tehnično je to dober posnetek, ki dokazuje, da fotografinja rada prijateljuje z makrofotografijo. In podobno kot na začetku cikla se umaknemo v varen urban svet, kjer naletimo na polomljeno okno, ki ponudi veliko izhodišč za nizanje zgodb – kompozicija je tu izpeljana iz desnega spodnjega kota, kar ustreza načinu gledanja na zanemarjeno okno – nekako s strani, ko gremo mimo. Morda je to le še ena aluzija na prezrtosti, ki se dogajajo. Naša zgodba se ustali in konča v samotni hišici na Nanosu, kjer je fotografinja izbrala kompozicijsko zanimiv koncept, dve temni senci dreves kot odlični diagonali in streho je tudi izpeljala iz desnega zgornjega kota. Tukaj se kaže možnost in zmožnost fotografije, da zamrzne nek zanimiv trenutek. Na simbolni ravni je to res hiša tišine, tak je naslov te zadnje fotografije – hiša tišine kot povabilo k meditaciji in umirjenosti, ki naj bi jo ponudila ta razstava s svojo zmožnostjo estetske prepričevalnosti.

Toliko o razstavi. Fotografinji in fotografi so bili posebej predstavljeni in so imeli tudi sami možnost spregovoriti publiki, ki je zbrano sledila njihovim opisom in pripovedi, kakor tudi literarnemu delu večera. Uradni del večera se je sklenil s kratkim govorom in pojasnitvijo gospoda Romana Žonte, kaj je skupina DUA. Neuradni del pa je bil nadgrajen s sproščenim klepetom in okušanjem kulinarčnih pridodatkov, ki sta jih prispevali obe fotografinji, nekaj pa tudi društvo RAZMETANO PODSTREŠJE, slednjemu se iskreno zahvaljujemo, da smo smeli pripraviti zanimiv večer v njihovem domovanju. Upamo na nadaljnje sodelovanje.

Bojan Bizjak Zakawsky

Mlajši Vipavski tamburaši gostovali na Krasu

Letošnji november je bil za otroško skupino Vipavskih tamburašev pod vodstvom Mete Praček in Medžupnijski otroški pevski zbor, ki ga vodi Nina Meziniec in združuje otroke iz Komna, Gorjanskega, Škrbine in Gabrovice, precej naporen, saj smo v enem tednu sodelovali kar dvakrat.

Prvič je naša glasba polepšala srečanje s Pedrom Opeko, ki je skupaj s komenskim župnikom Petrom Černigojem in okoliškimi duhovniki 19. novembra maševal v nabito polni župnijski cerkvi sv. Jurija v Komnu. Nad našim petjem in igranjem so bili poslušalci, še posebno gost Pedro Opeka, zelo zadovoljni in prijetno presenečeni.

Tako smo se odločili, da se srečamo še enkrat – že kar v istem tednu. Skupaj smo sodelovali tudi pri sveti maši ob prazniku sv. Cecilije v Škrbini pri Komnu. Po maši smo pripravili kratek koncert, kjer smo skupaj s poslušalci zapeli nekaj pesmi. Srečanje smo zaključili z občutki zadovoljstva in željo po nadaljnjem sodelovanju.

Meta Praček

10. obletnica delovanja DU Vipava

Društvo upokojencev Vipava je te dni praznovalo 10. obletnico delovanja društva. Upokojenci iz območja občine Vipava, ki so bili včlanjeni v Društvo upokojencev Ajdovščina Vipava, so namreč leta 2003 sklenili, da v skladu z Zakonom o društvih, izstopijo iz skupnega društva in ustanovijo svoje društvo – Društvo upokojencev Vipava. S tem so želeli svojim članom približati dejavnost in v društvo pritegniti čim več članov. Pododbor za območje Vipave, ki je do leta 2003 deloval v sestavi DU Ajdovščina Vipava, se je spopadel z nalogami in ob podpori Občine Vipava, ki je nastajajočemu društvu dala v najem zapuščen prostor na ugodni lokaciji, začel uresničevati svoje poslanstvo. Marljivi člani so poprijeli za delo, obnovili prostor in 21. 2. 2003 ustanovili Društvo upokojencev Vipava in za prvega predsednika izvolili Borisa Ježa.

Te dni so v društvu praznovali 10. obletnico delovanja. Kot je v nagovoru na proslavi povedala Vida Bajec, ki je bila med najbolj požrtvovalnimi in več let tudi predsednica društva, ni bilo lahko, saj so prostor uredili s skromnimi sredstvi članarine in mnogimi urami prostovoljnega dela članstva. Tako so pridobili večnamenski prostor, v katerem se nenehno kaj dogaja.

Vodstvo društva je oblikovalo zanimiv program aktivnosti društva, ki je pritegnil tudi nove člane, tako društvo danes šteje nad 600 članov. Predsednik društva, Ivo Krušec, se je v nagovoru zahvalil vsem, ki so kakor koli prispevali k uspešnemu delovanju društva. Izpostavil je najpomembnejše aktivnosti in se zahvalil marljivim prostovoljkam in prostovoljcem, poverjenikom in koordinatorje aktivnosti programa po krajevnih skupnostih. Doda še, da bi v tej materialni in duhovni krizi morali storiti še več.

Med najpomembnejšimi programi je predsednik izpostavil predvsem letošnje celoletne programe; ohranjanje zdravja, v katerega je letno vključena več kot polovica članov, izvajanje projekta Starjši za starejše. V okviru programa so samo v letu 2013 prostovoljke in prostovoljci opravili nad 400 obiskov starejših na njihovih domovih.

Pomembnejše aktivnosti so še: kopanje v hotelu Delfin v Izoli vsako prvo soboto v mesecu in sedemdnevna letovanja ter tedensko kopanje v Zavodu CIRIUS.

Krušec je čestital članom za uspešno delovanje na področju športa in rekreacije, na področju kulture in uspešno izvedene

10. športne igre Severnoprimske Zveze društev upokojencev. Letno komisije za posamezna področja v društvu uresničijo do 30 raznih enkratnih dogodkov: izletov, obiskov gledališč, raznih srečanj, obiske domov starejših v Ajdovščini in Vipavi zavoda CIRIUS prireditve in srečanj. Žal opažajo, da upada interes za izlete in tudi nekatere druge prireditve, ki so vezane na plačilo udeležencev.

Pohvalo društvu za uspešno delo je v nagovoru podal tudi predsednik pokrajinske zveze Alojz Vitežnik. Spregovoril je o delu zveze in problemih socialne ogroženosti članstva in socialni varnosti starejših. Vlogo upokojenske organizacije je izpostavil kot nepolitično, a jasno borko za pravice starejših in tudi vse več brezposelnih mladih državljanov. K jubileju delovanja društva so čestitali tudi gosti prijateljskih društev.

Prireditve je popestrila podelitev priznanj za marljivo in požrtvovalno delo Marici Černigoj in Dori Ambrožič, za delo v društvu je priznanje prejel Branko Ukmar, požrtvovalni organizator in športnik.

Prijeten in razigran kulturni program so v znamenju medgeneracijskega sodelovanja pripravili kitaristi učenci osnovne šole Draga Bajca iz Vipave in Podnanosa pod vodstvom mentorice Vide, prostovoljec Dejan Štemberger iz Hiše sadeži družbe v Vipavi je iz kovinskih bobnov pričaral prijetno glasbo. Za prijetno druženje številnih udeležencev ob pogostitvi je poskrbel harmonikar Denis.

Mednarodni turnir v balinanju prerašča v prijateljstvo

Drago Čuk ob prevzemu priznanja za prvo mesto v balinanju.

Društvo upokojencev Vipava je tudi letos organiziralo tradicionalni mednarodni balinarski turnir članic društev. Na turnirju je sodelovalo 14 ekip: iz Sovodenj v Italiji, Lovrana na Hrvaškem ter našega društva. Celodnevni balinarski turnir članic ni utrudil, saj so gostiteljice poskrbele za dobro organizacijo in prijetno počutje, ki prerašča v željo po še tesnejšem sodelovanju obmejnih društev treh sosednjih dežel.

V oktobru je mednarodni balinarski turnir članic in članov organiziralo Slovensko kulturno-prosvetno društvo Snežnik iz Lovrana. Udeležile so se ga tudi članice in člani več slovenskih društev. V zahtevni konkurenci so člani DU Vipava dosegli prvo, članice pa četrto mesto.

Tradicionalni turnir v balinanju je prerasel

v prijateljstvo, ki omogoča še tesnejše sodelovanje, ne le na športnem, ampak tudi na drugih področjih, predvsem v turizmu, organizaciji srečanj, ohranjanju slovenske besede med mnogimi Slovenci, ki so se tudi iz naših krajev selili v tujino.

Upravni odbor in komisija za šport DU Vipava sta pobudo o prijateljskem sodelovanju podprla, kar kaže tudi nato, da smo odločitev razumeli kot korak naprej v delovanju društva tudi na mednarodnem področju. Vodstvu Slovenskega kulturno-prosvetnega društva Snežnik iz Lovrana in športnicam iz Sovodenj, kjer živi mnogo Slovenk in Slovencev, smo na zadnjem obisku dali pobudo o sklenitvi trajnega sodelovanja in prijateljstva.

Pobudo so podprle lokalne skupnosti iz Vipave, Lovrana in Sovodenj, saj s tem prispevamo k tesnejšemu sodelovanju, kar je poročstvo za tvorno sobivanje v tem prelepem delu sveta. V letu 2014 bomo podpisali listino sodelovanja in prijateljstva.

DU Vipava s tem želi prispevati k sodelovanju s Slovenci v zamejstvu, saj tako v Sovodnjah kot v Lovranu živijo mnogi Slovenci, ki si sodelovanje želijo. Tako nastaja nevidna nit povezovanja, ki naj sega v naša srca in nas združuje.

*Ivo Krušec,
DU Vipava*

Srečanje starejših občanov v Vipavi

V Območnem združenju Rdečega križa Ajdovščina smo si že kar nekaj let prizadevali, da bi organizirali srečanja krajanov, starih 80 in več let, po krajevnih skupnostih. Vendar nam to nikakor ni uspelo, ker je bil vedno premajhen odziv. Zato smo se odločili, da bomo letos poskusili organizirati občinsko srečanje, in sicer najprej za občane občine Ajdovščina in enkrat pozneje še za občane občine Vipava.

Ker obljuba dela dolg, me je kar nekaj občanov iz Vipave ob bližnjem srečanju vprašalo, kdaj bomo imeli srečanje v Vipavi. Odločili smo se, da le-to izvedemo še v letošnjem letu. Določili smo soboto, 9. novembra 2013, in nestrpnost pričakovali prijave. Do zadnjega roka se je prijavilo kar lepo število občanov, starih 80 in več let. Srečanje je bilo organizirano v prostorih Osnovne šole Draga Bajca Vipava.

Uvodoma je vse prisotne presenetila z lepim nagovorom ravnateljica osnovne šole Alenka Nussdorfer Bizjak. Med drugim se je zahvalila tudi vsem prisotnim babicam in dedkom, ki sodelujejo pri raziskovanju starih običajev in navad s svojimi vnuki ali drugimi otroki na vasi. V svojem nagovoru je predsednica Vera Kodrič lepo in pristrčno pozdravila vse v svojem imenu in imenu vseh sodelavcev OZ RK Ajdovščina. Dejala je, da je vesela, ker se je danes zbralo kar lepo število občank in občanov, starih 80 in več let, iz občine Vipava. Med drugim je tudi omenila prvo tako srečanje, ki je bilo v aprilu letos za občane občine Ajdovščina. Dejala je, da

je zelo pomembno ohranjati čas za prijetna druženja, zato bodo v bodoče s temi aktivnostmi nadaljevali. Da so se prav odločili, pa so jim potrdile izjave in zahvale prisotnih občanov na srečanju v Ajdovščini. Bili so presenečeni, ker kaj takega še niso doživeli. Za številne je bilo po dolгих letih sploh prvo srečanje z nekdanjimi sodelavci in prijatelji, s katerimi se niso videli že vrsto let. Dejali so, da so vsaj za nekaj ur pozabili na vsakodnevne skrbi. Domov so odhajali z lepimi spomini in upanjem, da se jih bomo še kdaj spomnili.

Poudarila je tudi, da gre zahvala, da so se lahko srečali v prostorih osnovne šole Vipava, predvsem ravnateljici šole Alenki Nussdorfer Bizjak. Ob tej priliki se ji je tudi zahvalila za razumevanje in pomoč pri izvajanju aktivnosti organizacije RK na šoli. Menila je, da je prav, da so vsi prisotni seznanjeni, da na šoli v Vipavi deluje tudi ekipa 1. pomoči, ki je v letošnjem letu osvojila 1. mesto na občinskem tekmovanju ekip prve pomoči v Ajdovščini in 3. mesto na regijskem tekmovanju ekip prve pomoči osnovnih šol v Ilirski Bistrici.

Prav tako se je že vnaprej iskreno zahvalila vsem, ki bodo na kakršenkoli način prispevali, da se bodo danes

imeli lepo. Rekla je, da je prepričana, da bodo vsi zbrani, tako kot ajdovski rojaki, preživeli uro ali dve v prijetni družbi in odšli domov z lepimi spomini.

Prisotni pa so se razveselili tudi pozdrava in lepega nagovora prisotnega podžupana občine Vipava Alojza Durna. Pozorno so prisluhnili njegovemu poetičnem nagovoru, s katerim jih je popeljal v mladostne dni in čase, ko so še hodili po stezicah, ki so se zarasle, in z ljubeznijo obdelovali polja, ki jih danes težko prepoznamo.

Še posebej prijetno in veselo razpoloženje je bilo občutiti ob izvajanju zelo lepega kulturnega programa učencev osnovne šole. Predstavil se nam je že pevski zbor 1. razreda, ki je šele pred dvema mesecema prestopil šolski prag. Ne najdem besed, da bi pohvalila in se zahvalila za lep program vsem izvajalcem glasbenih točk, pevskega zbora in dramske skupine. Res čudovito in vredno ogleda. Škoda bi bila, da bi tako lep kulturni program ostal samo v enkratni izvedbi med zidovi šole.

Ob zaključku pa seveda hvala tudi vsem pedagoškim delavcem, ki so pripravili učence in oblikovali tako lep program. Hvala tudi kuharicama šole, saj sta nam skuhalo zelo okusno kosilo. Da nismo predolgo čakali na postrežbo, pa so poskrbeli naši prostovoljci OZ RK Ajdovščina.

Udeleženci so bili ob odhodu nadvse presrečni in hvaležni, tako kot njihovi ajdovski rojaki. Za nekatere je bilo slovo kar prehitro, saj so si imeli še veliko povedati. Žal pa so bili dogovorjeni za prevoze s svojci, ki so jih z veseljem pripeljali na srečanje in se ob slovesu tudi oni zahvaljevali za povabilo.

Kot večkrat doslej tudi danes lahko rečem, da tisti, ki se srečujemo s starejšimi, ugotavljamo, da so v večini primerov zelo osamljeni. Zato so taka srečanja še toliko bolj dobrodošla in v organizaciji RK si bomo prizadevali, da bi taka srečanja postala tradicionalna. Zelo malo je potrebno, da nekoga osrečiš ali mu polepšaš dan ali dva.

*Vera Kodrič,
predsednica RK Ajdovščina*

* * *

V SPOMIN

Franc Cerovšek

*Franc Cerovšek
1928–2013*

V Vipavi je 29. 10. 2013 umrl gospod Franc Cerovšek, človek mnogih talentov in znanj, pisec, čebelar, svetovni popotnik, poštar, numizmatik in ljubitelj slovenske zgodovine. Naši starejši bralci se ga gotovo še dobro spominjajo po njegovih številnih člankih, ki jih je objavljaval v Vipavskem glasu od leta 1985 do 2006. Bil je tudi 7 let član uredniškega odbora in v 21 letih objavil 83 člankov. Zapisal je tudi nekaj ustnih izročil iz dobe Francozov v naših krajih. Pisal je preprosto, razumljivo in vsebinsko urejeno. Vedno ga je zanimala zgodovina naših krajev, vsak star zapis v kamnu, spomeniki, stare listine, ustna pričevanja. Opisal je mnogo starih običajev in zgodb ter zgodovino več vasi, v katerih je bil poštar.

Franc Cerovšek je bil rojen 22. 9. 1928 v Vrhpolju očetu Francu in Mariji, roj. Tomažič. Družina se je za nekaj časa preselila na Planino pri Rakeku, kjer je obiskoval prve razrede osnovne šole in zaključil osmi razred v Šentilju v nemškem jeziku, ki ga je odlično obvladal. Med II. svetovno vojno je bil v Vrhpolju in sam doživel strašen prizor, ko je zjutraj pred 70 leti videl na drevesih pred cerkvijo obešene talce in se tako prestrašil, da je zbežal domov namesto v cerkev. Pozneje si je upal prositi nemške vojake za denar in res ga je dobil. Nasuli so mu ga kar v pest in to kovance, tudi ruske in francoske, kar je imelo za posledico, da je od tedaj dalje zbiral stari denar. Leta 1946 je bil v delavski brigadi na progi Brčko–Banoviči, nato je v Ljubljani končal strokovno šolo za stavbno mizarstvo. Nekaj časa je delal tu kot železniški oglednik.

Veselilo ga je tudi letalstvo in leta 1948 je opravil tečaj za jadralno letalstvo. V živo je sam videl na Planini pri Rakeku Mussolinija, Hitlerja v Mariboru in Titota na Okroglici. Redno vojsko JLA je služil v Pančevu do informbiroja, nato pa še v Mostarju.

Ob svojem delu poštarja, za katerega je opravil tudi izpit za PTT manipulatorja, je bil vsakodnevno povezan z ljudmi iz vasi Gradišče, Slap, Lože, Manče, Goče, Erzelj. Tu je poznal vse družine in življenje teh vasi, saj je od leta 1953 nosil vsakodnevno pošto in pokojnine in to 12 let peš, nato s kolesom in potem z motorjem. Ko je bila burja velika, si je v torbe naložil kamenje, da ga ni vrgla s ceste. Poznal je vse učitelje, duhovnike, gostince, trgovce, kmete in vaške posebneže. Velika prijateljica sta bila z duhovnikom na Slapu gospodom Jankom Žagarjem, bil mu je vzornik, podaril mu je tudi veliko knjig. Franc pa mu je z Oljske gore prinesel oljke. Leta 1971 je bil za vestno delo poštarja odlikovan z medaljo dela predsednika republike iz Beograda. Svoje strokovne članke je objavljaval v letih 1955–58 v PTT Zborniku in kasneje v PTT Novicah.

Francetova velika ljubezen, poleg družine, so bile gotovo čebelice. Njim je posvetil posebno pozornost in velik del svojega življenja. Za to dejavnost ga je navdušil njegov stric, ki je živel v Kranjski Gori. Franc je bil aktivni član Čebelarskega društva Ajdovščina in njegov dolgoletni predsednik. Objavljaval je strokovne članke o čebelah v Slovenskem čebelarju in čebelarskem glasilu Vipavc. Na okraju v Novi Gorici je opravil izpit za izvedenca iz čebelnih kužnih bolezni. V okviru čebelarskega društva je bil leta 1987 tudi pobudnik postavitve spominske plošče v Vrhpolju znanemu duhovniku in čebelarskemu strokovnjaku Mateju Furlanu ob njegovi 260. letnici rojstva. Zavzemal se je tudi za ponovno postavitve Petrovega pila v Vrhpolju. Za dvig slovenskega čebelarstva je prejel odlikovanja I., II. in III. stopnje Antona Janše.

Ob vsem tem pa je bil Franc še svetovni popotnik. Od leta 1967 je organiziral čebelarske izlete, ki so počasi prerasli v izlete tudi drugih ljudi, ki so ga poznali kot človeka in poštarja. Potovanja je natančno beležil. Tako se je v 26 letih nabralo čez 100 takih izletov po Sloveniji, Avstriji, Nemčiji, Madžarski, Italiji in Jugoslaviji. Zaradi številnih potovanj in znanja nemškega jezika si je širil znanje. Tudi sam ali z družino je veliko potoval po Evropi, Afriki, Aziji, Ameriki, Indiji, Japonski. Vedno ga je na potovanjih spremljal fotoaparati. Sproti si je beležil dogodke in doma napisal potopise, imel o tem predavanja po bližnjih vaseh, Vipavi, Novi Gorici in drugod. Zaradi poznavanja vipavske zgodovine je bil eden prvih turističnih vodičev po Vipavi in okolici.

Ker ga je zanimal star denar, je bil član Društva zbiralcev Ajdovščina in Nova Gorica ter sodeloval na več tovrstnih razstavah v Ajdovščini, Vipavi in italijanskem Trziču.

Pri svojem delu je bil natančen, resnicoljuben in zvest samemu sebi, v privatnem življenju pa zelo skromen in je želel tudi tak pogreb.

Pokopali smo ga v Vipavi, v ponedeljek, 4. 11. 2013.

Hvaležni smo mu za njegovo bogato delovanje na mnogih področjih, predvsem pa za vse njegove lepe in dobre članke, s katerimi je bogatil dolgo vrsto let naše glasilo Vipavski glas in nam vlival poguma na sejah uredniškega odbora, tako da naše glasilo še danes živi.

Magda Rodman za uredniški odbor VG

IZ NAŠE ŽUPNIJE

Cerkev na Gradišču je dobila novo streho

Cerkev na Gradišču je omenjena že v listini iz leta 1371. V začetku 18. stoletja je bila prvotna cerkev povečana, saj najdemo na različnih kamnih vklesane letnice 1706, 1717 in 1719. Kasneje je bil cerkvi prizidan zvonik in še kasneje zakristija. Streha nad cerkvijo je klasična lesena, krita s korci. Nad ladjo je dvokapna, nad prezbiterijem pa se lomi na pet strani, v skladu s tlorisom.

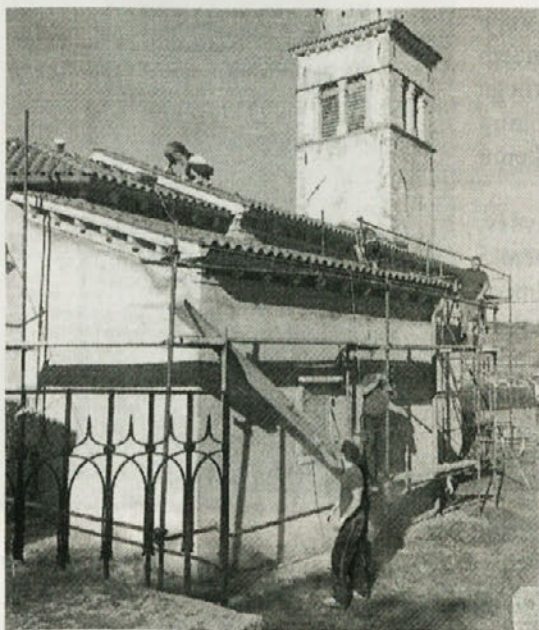
Že nekaj časa so se Gradiščani skupaj z vso župnijo pripravljali na obnovo cerkvene strehe, saj je bila zelo dotrajana in jo je bilo težko vzdrževati, da se ni v notranjosti cerkve delala škoda. Tramovje je bilo staro, na nekaterih mestih nagnito in precej ukrivljeno. Korci so bili nestabilni zaradi burje neenakomerno razmaknjeni in tudi poškodovani. Težava je bila tudi v tem, da je bila streha nad zakristijo kar podaljšana iz strehe nad presbiterijem. Na tistem mestu je nastajal lom, kjer se je zadrževala voda, pa tudi videz ni bil lep.

Priprave so se odvijale postopoma, s trezno preudarnostjo. Tako je bil najprej pripravljen les. Možje so v

župnijskem gozdu sami posekali odkazana drevesa, poskrbeli so, da so to naredili v pravi luni, sami so jih spravili na žago in jih potem zložili ob cerkvi, da so se primerno posušila. Ko je bil les dovolj suh, smo v gospodarskem svetu sklenili, da začnemo z obnovitvijo. Odločili smo se za enako kritino, kot je bila doslej, le da bo nova in izpeljana po novih standardih in obogatena z novimi tehnološkimi sredstvi. Tako je nad deskami paropropustna folija, ki zadržuje morebitno vodo, ki bi tekla mimo korcev, nad njo je dvojno letvenje, korci pa so večkrat zabiti v letve. Burja bo imela težko delo, če bo hotela kaj zmakniti.

Zbrali smo več ponudb, pri čemer nas ni skrbelo samo cena, ampak tudi kvaliteta izvedbe. Na internem

»natečaju« je »zmagal« Stanislav Prosen, gradbeno podjetje Žilj iz Ilirske Bistrice. Ta je na podlagi izkušenj, saj je podobna dela izvajal že na mnogih cerkvah v Brkinih, na Krasu in drugje, strokovno

pristopil k delu in v dveh tednih se je nad cerkvijo zablestela nova streha. Strokovnost in izkušnje izvajalca pa je še dodatno podkrepilo skrbno in odgovorno nadzorstvo Mitje Lavrenčiča, ter prisotnost domačinov, zlasti Jožeta Ščeka, ki niso samo »zraven stali«, ampak krepko pljunili v roke. S svojim delom so pripomogli, da je bila streha postavljena prej in po nižji ceni. S svojo prizadevnostjo so navdušili tudi zidarskega mojstra, ki je izjavil, da ni v vsej svoji praksi nikoli doživel take skrbnosti, sodelovanja in pripravljenosti na pomoč.

Poleg nove strehe smo izkoristili prisotnost delavnih strojev in smo na novo namestili zaščito proti strelji v skladu s predpisi in normativi, v zemljo pa smo vkopali tudi dovod elektrike do cerkve in števec preselili v zunanjo omarico. To je potegnilo za seboj vsaj delno obnovo elektrike v zakristiji in zakristije same.

Pokrili pa nismo samo cerkve, pač pa tudi račun za streho. Večji del sredstev smo dobili od inženiringa Omnia, ki je po posredovanju domačinke ponudilo svojo pomoč, del sredstev je prispevala občina iz sklada za obnovo sakralnih

objektov, del so darovali domačini bodisi v delu, ki je bilo po pogodbi z izvajalcem finančno ovrednoteno bodisi v denarju. Ostalo, pa ne veliko, je šlo iz sredstev župnije.

Obnovljeno streho in druga obnovitvena dela smo blagoslovili ob šagri Angelov varuhov in prazniku povišanja Svetega križa, ki smo ju sicer nekoliko časovno zamaknili, pa zato nič manj slovesno praznovali. Za to slovesnost sicer nismo uspeli dobiti nobenega od škofov, ker sta bila oba zadržana, in smo blagoslov opravili kar domači vipavski duhovniki: župnik Lojze Furlan ter duhovna pomočnika nekdanji župnik in dekan Franc Pivk in prof. Janez Zupet.

Ko smo se na pogostitvi, ki so jo domačini pripravili pred cerkvijo, z možmi pogovarjali, kaj nas čaka v prihodnje, se je naš pogled ustavil v zvoniku na zvonovih, ki so v žalostnem stanju. Eden je že dvakrat varjen in ne zvoni, kot bi moral, drugi je počen in sploh ne zvoni ... Takrat se je utrnila misel: kaj če bi skupaj z obnovo zvonjenja v župnijski cerkvi poskrbeli tudi za zvonjenje na Gradišču? Bomo zmogli? V isti sapi je padla obljuba: Če se tega lotite, računajte na našo pomoč. Pa tudi na Božjo pomoč računamo in z upanjem gledamo v prihodnost.

Vrnil se je Herrleinov sv. Štefan

Pred tremi leti je g. Pivk predal Restavratorskemu centru v Ljubljani sliko sv. Štefana z namenom, da jo obnovijo in restavrirajo. Slika je bila potrebna obnove, saj je bila delno poškodovana, na njej pa se je poznal zob časa. V centru so skrbno pristopili k delu in začeli sliko obnavljati. Poseg je bil dosti večji, kot je bilo zagotovljenih sredstev, zato je Restavratorski center uvrstil obnovo slike v svoj redni program. To je pomenilo prihranek za župnijo, saj se je obnova financirala iz proračuna iz sredstev, ki jih država letno

nameni restavratorskemu centru za izvajanje njihovih programov. Je pa pomenilo tudi podaljšanje časa, v katerem bo slika obnovljena.

Pa vendar, tudi ta čas je minil in letos poleti so iz centra sporočili, da bo slika do jeseni dokončana. Treba se je bilo zmigati in sv. Štefanu pripraviti primeren prostor, da se bo »dobro počutil«. Obnovljena slika bi namreč zelo čudno delovala v neurejenem prostoru, kakršna je bila prej krstilnica. Tako smo z lastnim delom pridnih mož naredili nekaj potez za lepši videz krstilnice. Poskrbeli smo za novo električno napeljavo, s podstrešja smo prinesli medeninast lesteneč, ki je nekoč služil kot večna luč, ter ga dali obnovit in dopolnit, odstranili smo del kamnitih blokov, ki so jemali prostor in niso služili ničemu, pokitali smo razpoke v ometu ter prebelili celoten prostor. Jurij Makovec pa je kot jagodo na vrhu sadne kupe s smetano dodal vsem tem delom še obnovo krstnega kamna s celotnim

pokrovom. Ko je bilo vse to narejeno, smo Restavratorskemu centru sporočili, da lahko sv. Štefana pripeljejo domov.

To se je zgodilo v ponedeljek, 9. decembra. Ekipa devetih delavcev, med katerimi so bili restavratorji, mizarji in študentje pomočniki so pripeljali sliko in jo postavili na njeno mesto. Prav zanimivo jih je bilo gledati, kako so najprej pritrdili na steno nosilce, potem pa obesili posebej sliko in posebej okvir. Slika in okvir sta tako skupaj, vendar rahlo odmaknjena, tako, da se ne dotikata, vsak zase pritrjena na samostojne nosilce. Na ta način teže enega ne obremenjuje drugega, kar bo zmanjševalo možnost nadaljnjih poškodb in deformacij slike.

Slika s čudovitim in bogatim okvirjem sedaj zablesti v vsej svoji lepoti in vsem svojim žarom. Naslikal jo je leta 1796 Andrej Herrlein kot glavno oltarno sliko. Do leta 1876 je visela v apsidi nad glavnim oltarjem. Ko je tega leta Janez Wolf začel izdelovati freske na stenah presbiterija, so jo umaknili, verjetno že takrat na steno krstilnice, kjer je edini prostor v cerkvi, kjer lahko ta slika visi, saj je visoka 4 m in široka 2,25 m. Sliko štejejo za eno najbolj kvalitetnih Herrleinovih del in smo lahko veseli, da smo za to umetnino dostojno poskrbeli.

Blagoslov obnovljene slike bomo opravili na praznik sv. Štefana, ki bo prav kmalu. Tako lahko rečemo, da smo sliko dobili nazaj ravno pravi čas, da jo bomo blagoslovili prav ob njegovem godu. Že sedaj vabljeni na to slovesnost.

Obisk domov ob božiču in novem letu

Ko sem se lani prvič podal od hiše do hiše, sem hitro ugotovil, da so ti obiski družin v veliko veselje vam in meni. To je lepa priložnost, da navežemo čim bolj osebni stik, hkrati pa z blagoslovom vstopi v vaše hiše tudi Božja previdnost in njegov blagoslov. Zato bom z blagoslovom in obiski nadaljeval tudi letos.

Ponovno vas prosim, da mi ob tej priložnosti ne ponujate ničesar. Niti kaj za postrežbo, hrane in pijače, niti denarja. Tudi mi ne zamerite, da se ne ustavljam pri vas bolj na dolgo, saj še tako ne bom utegnil obiskati

vseh. Kdor bi rad daljši obisk, bom vesel povabila ob nedeljskih popoldnevih čez leto. Težava je namreč v tem, da smo vsi omejeni z različnimi obveznostmi, obiski v poznih večernih urah pa niso primerni. Zato so ure za obiske zelo skopo odmerjene. Prav zato začenjam letos z obiski na drugem koncu, da bom naprej obiskal tiste, za katere je lani že zmanjkovalo časa. Z blagoslovi sem praktično že začel z začetkom adventa, končal pa bom s svečnico. Potrudil se bom obiskati čim več družin. Če pa ne bom uspel do svečnice obiskati vseh, mi ne zamerite in bom prihodnje leto najprej prišel do vas. Ure in dnevi obiskov bodo po ulicah sproti objavljene v župnijskem listu.

Se že veselim ponovnega srečanja z vami in vam voščim lepe, zdrave in blagoslovljene božične in novoletne praznike.

*Lojze Furlan,
župnik*

ZA DOM IN DRUŽINO

Na božični večer

Srebrna noč božična,
je zagrnila dan,
hitijo moje misli,
tja v dalj čez belo plan.

Tja v dragi kraj domači,
srce nocoj želi,
k domači topli peči,
kjer sreča se deli.

Kjer jaslice prekrasne,
so košček iz neba,
kjer Detece nebeško,
v pozdrav se nam smehlja.

Le v sanjah eno lučko,
mi Bog prižgati daj,
da Ti mi drago mamó
pripelješ k nam nazaj.

Da slišal bi še enkrat,
njen mili glas pojoč,
ki je slavil najlepšo,
božično sveto noč.

*V Parizu na sveti večer 1953
Lojze Bajc*

Miklavževanje 2013

Na predvečer sv. Miklavža je v kulturnem domu v Vipavi potekalo tradicionalno miklavževanje, ki ga za vipavske otroke že vrsto let prireja Društvo Razmetano podstrešje. Da ni predolga vrsta za sprejem pri Miklavžu, sta bili – kot ponavadi – dve prireditvi z enakim programom, a različnimi obdarovanci.

Osnovnošolci so nastopili z igrico Miklavž za vse čase, v kateri smo lahko spoznali celotno Miklavževo spremstvo, vključno s hudički, ki pa so to bili le za čas predstave (Marko Klančar, Luka Stegič in Tadej Naglost). V vlogi angelov so nastopile Eva Premrn, Anika Ploj, Špela Fajdiga, Maša Božič in Patricija Fučko (ali so to samo na odru ali tudi sicer, vedo same). Videli smo lahko tudi glavnega angela (Špela Lozej) ter bratca in sestrico (Patrik Mikuž in Lea Lavrenčič), ki sta hotela posodobiti Miklavža. Toda Miklavž je vendarle Miklavž – isti za vse čase in tako je za vse najbolje. Na vipavski predstavi pa je vendarle imel dvojnika (Pavel Bajec), saj sam ne bi zmožel v eni noči prepotovati in obdariti množice pričakujočih otrok.

Igrico smo na miklavževo ponovili za prebivalce doma Pristan, naslednjo nedeljo (15. 12.) pa še v Vrhpolju na dekanijem srečanju družin iz gibanja Vera in luč.

Iva, Veronika, Marija

Dve poučni zgodbi za vsakega

Rože

Tam nekje v hribih je živela družina v mali leseni koči. Električne ni bilo, prav tako ne vode. Nosili so jo iz bližnjega potoka. Največkrat je to delo opravljal mlajši sin Alojz. Ta družina je živela zelo skromno. Uporabljali so stare predmete in posode. Med njimi so bile dotrajane kanglice, s katerimi so nosili vodo v hišo. Ena kanglica je bila cela, druga pa je imela malo luknjico, skozi katero je curljala voda.

Nekega dne vpraša Alojza užaljeno kanglica z luknjico: »Zakaj me ne zamenjaš, saj nisem več uporabna, v meni prineseš vedno manjšo količino vode kot v moji sosednji kanglici, ki je cela«. Alojz ji razloži: »Ali nisi opazila, da sem na tisti strani, po kateri je curljala voda, posejal rožice in so mi v veliko veselje. Ti jih pa vsak dan po malo zalivaš. Ne bom te zavrzel, veliko veselje mi delaš, brez tvoje pomoči bi bilo moje življenje žalostno in pusto. Zato te bom obdržal in se še naprej veselil in sejal rožice, jih občudoval in užival lepo življenje.«

Prijatelj

Bila sta dva velika prijatelja, eden se je imenoval Toni, drugi pa Franci. Nekega dne sta se odločila, da gresta peš s Primorske na Triglav. In sta tudi šla. Pot je bila dolga in naporna. Nekega dne sta se med potjo sporekla. Toni je Franceta zelo užalil in ga prizadel. Zato je napisal v sneg: »Moj najboljši prijatelj Franc me je hudo prizadel.« Molče sta nadaljevala pot po strmini. Zaradi zamere si nista upala več načeti pogovora. Ko sta se vzpenjala po strmi gori, se je Francu zdrsnilo, bil je v veliki nevarnosti, da bi padel in se morda tudi smrtno ponesrečil.

France je to opazil, ni pomislil na svojo možno nesrečo, skočil je do Tonija in mu pomagal, da je vstal in ga je tako rešil nesreče. Franc je bil tega vesel in srečen in je zapisal v skalno steno »Danes me je tu rešil moj najboljši prijatelj Toni.« Nato je svojega prijatelja Franca vprašal: »Zadnjič, ko sem te užalil in hudo prizadel, si svoje misli zapisal v sneg, zakaj pa si danes, ko sem te rešil svoje misli zapisal v skalno steno?« Toni mu je odgovoril: »Če te kdo prizadene, moraš napisati tako, da veter to vse zakrije. In tako žalitev lažje pozabiš. Če ti pa kdo naredi kaj dobrega, moraš zapisati tako, da veter nikoli tega ne izbriše. Samo tako boš na tem svetu imel lepše življenje.«

Za objavo priredila Ivanka Rehar na svoj 80. rojstni dan leta 2013

Vikend seminar društva Sožitje v Dobrni

Od 24. do 27. oktobra je imelo medobčinsko društvo Sožitje seminar v tem lepem termalnem zdravilišču. Društvo Sožitje združuje osebe s posebnimi potrebami, njihove starše, skrbnike, sorojence in prijatelje. Delovanje tega društva sem že večkrat predstavila v VG.

Na seminarju imamo izobraževalna predavanja, razvedrilo in druženje. Lahko se ga udeležijo tudi zdravi družinski člani, otroci itd. Društvo je tokrat organiziralo tudi lastni prevoz – a nekateri udeleženci so se raje udeležili z lastnimi prometnimi sredstvi.

Nekoliko vam predstavim Dobrno. Zdraviliški kompleks je v naravnost čudovitev parku z mnogimi zelo redkimi drevesi. Prvotni zdraviliški dom ima posebne kopeli in bazene, več dvoran za konference in prireditve. To je najstarejša od zdraviliških stavb – tukaj se je zdravila sama Marija Terezija – in toliko ji je pomagalo, da je dobila kar 17 otrok. Hotel Park je najbližji in bolj skromen, glavni je hotel Vita, kjer so tudi bazeni, ambulanta, savne, frizerski salon itd. Razvrstili smo se po obeh hotelih in se seveda takoj podali v bazen. Zelo dostopen je tudi za invalide, dvakrat dnevno pa animator predvaja telovadbo. Nasproti hotela Vita je ljubezna hiška, kjer smo po svojem navdihu prirejali vesele večere. Je dvoranica, ima sintisajzer in tako smo se vsak večer po lastnem navdihu sproščeno zabavali. Mamice so plesale s svojimi sončki – tudi očki – še vozičkarji so veselo zaplesali, bratci in sestrice so se kar med programom lovili pod mizami in nikogar ni to motilo. V posebno veselje jim je bilo, da sem jih lovila s kljuko moje palice, s pomočjo katere hodim. V konferenčni dvorani hotela Vita smo imeli predavanje. Terapevtka nam je govorila o hrbtenici. Pač, o

njeni uporabi v vsakdanjem življenju – saj jo uporabljamo dan in noč. Zelo nazorne so bile slike, na veliko napisana navodila, tako da smo tudi tisti, ki slabo vidimo in slišimo, vse razumeli.

Ker nas je bilo kar mnogo, smo se s turističnim vlakcem vozili po obrokkih. Turistični vlakec je pač v vlak maskiran traktorček z dvema vagonoma, v katere gre določeno število ljudi, ki morajo biti prav razporejeni, da vlakec izdelava ovinke. Nas je peljal v Dolino mlinov – prelepo dolinico ob potoku, v kateri so se pasle ovce in krave in nad katero se je bočil porušeni grad. Gradu se držijo številne legende, pod gradom pa so izkopenine neke votline. Ob potoku je kamnito 'perilo', ob katerem so ženske nekoč prale. Od vseh mlinov je le eden ohranjen in deluje – kako deluje, vemo v Vipavi dobro, saj ni še toliko let minilo, odkar smo vozili 'turščo' mlet na 'Fumolo'. Ko je svojo 'šajtrgo' parkiral pred hotelom Park, nas je voznik vlakca povabil, da obiščemo njegovo zbirko starin. Ne ob asfaltirani cesti, temveč na strmih. Manj zmožne je odpeljal s svojim avtom do tja. To je zelo velik kozoled 'toplar', ki je v pritličju. Ima mize in klopi in celo 'sekretariat' ter skromno točilnico – in že tam je vse polno starin. Kaj vse smo videli! Razno orodje, posodo, kuhinjski pripomočki, jedilni pribor, oblačila, harmonike, klavir, pisalni stroji (še moj bi tja sodil), prtički, koši, grablje, štedilniki – saj ne vem, kaj bi še naštevala. Pa pojdite in pogledjte! Povedati mora še to, da je ta navdušenec s pomočjo občine uredil eno staro kapelo v zdraviliškem kompleksu in v njej zbral stare svete podobe, kropilnike, kadilnice in ostale ne več uporabne nabožne predmete. Ta kapela ima steklena vrata, zavarovana s kovinsko mrežo, da si jo lahko ogledamo tudi, če je zaprta. Vse te lepote so na ogled brezplačno. Sem ter tja je kak košek za drobiž – pač dosti nas da, pa se kaj nabere. Vendar si kljub vsemu nisem mogla kaj, da nisem tistega navdušenca vprašala, če je poročen. Rekel mi je, da je, da žena ne ljubi starin, vendar potrpi. Ne verjamem, da bajno zasluži s tem, a za skromno preživetje je dovolj!

En dober kilometer ven iz Dobrne je zavod, podoben tistemu v Vipavi – za invalidno mladino. Razlika je le ta, da je tam že dolgo časa velika bivalna enota in da je zavod odprt leto in dan, v njem so od otrok do mladostnikov do odraslih. Imajo šolo in delavnice. Ukvarjajo pa se s pridelavo zelišč, ki jih tudi prodajajo, imajo svojo trgovinico hotelu Vita. Radi vidijo, da se jih obišče in bolj zmožni varovanci predstavijo delovanje zavoda.

Z Mijo sva obiskali tudi knjižnico, ki deluje v poslopju osnovne šole. Je podružnica – podobno kot v Vipavi – in deluje trikrat tedensko (tudi v soboto). Ima tudi računalnike, obsežen in lepo razvrščen knjižni fond ter mnoge revije.

Ker je bilo med nami dosti 'lučk', smo seveda šli tudi k maši v cerkev Marije vnebovzete, ki je zelo lepa, okrašena s freskami. Leži na griču na lepem mestu, a do nje je zložna cesta od hotela Vita. Tudi župnik nas je pozdravil. Oznanila, ki so na oglasni deski pred župniščem, sem prebrala. Prosi za prispevke za novo ozvočenje, ker je staro obupno. O tem sem se sama prepričala, ker od vse maše nisem razumela prav nič – dobro, da sicer vem, kako ta reč gre.

Vse dni smo imeli srečo z vremenom, dežnike smo nesli samo na izlet. Vendar je prav, da tu povem še nekaj drugega. Dobila sem peto številko Naš zbornik – časopis društva Sožitje. Ker sem ga dobila pred prvim novembrom, vam povem, o čem piše. Dobim ga dva izvoda, enega dam v Lavričevo knjižnico – in če morete in če vas zanima, ga tam poiščite. Govori o temi, ki nam ni prijetna. O umiranju in smrti. Prav je, da si ne zatiskamo oči pred tem. Prav je, da tudi naše prizadete družinske člane seznanimo z lastno minljivostjo, da vedo, da obstaja umiranje in smrt. Ne skrivajmo jim, da je kdo od svojcev bolan, umrl, pustimo tudi njih, da po svoje žalujejo, se poslovijo. Nikomur ni treba prikrivati resnice. Resnico bodo dojeli po svojih zmožnostih. Smrt je del našega življenja in to lahko dopovemo vsakemu, pa naj bodo njegove umske zmožnosti še tako majhne.

Nekoč se prizadeti ljudje niso starali. Danes se. Ne le zato, ker so življenjski pogoji boljši, ampak tudi zato, ker smo jim po svojih zmožnostih osmislili življenje, tu so delavnice, društva, klubi – ne skrivamo jih. Dodajamo življenje dnevom.

Pa brez zamere.

*Nada Kostanjevic,
Dom starejših občanov Ajdovščina*

Obvestilo in prošnja našim bralcem

Naslednje leto se bo Evropa spominjala 100-letnice začetka 1. svetovne vojne. Tudi pri nas bodo organizirali številne dejavnosti posebno v krajih, kjer so potekale bitke soške fronte.

Na svoj način bi se radi v ta zgodovinski spomin vključili tudi z našim glasilom Vipavski glas. Zato prosimo naše bralce, kjer koli so, da nam posredujejo morebitna zapisana še živa ustna izročila naših dedov, ki so se bojevali na bojiščih 1. svetovne vojne. Morda njihovi vnuki ali pravnuki še hranijo doma kakšne zapise, dnevnike, pisma, fotografije, lahko tudi kratke zgodbe iz vojaškega življenja. Zbrano gradivo bi objavili v našem listu in tako lahko rešili zadnje spomine naše stoletne vojaške zgodovine. Najdeno gradivo nam lahko pošljete na naš elektronski naslov vipavski.glas@gmail.com ali po pošti na naslov Magda Rodman, Milana Bajca 14, 5271 Vipava.

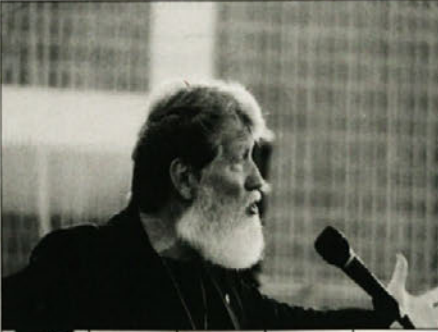
Vaše dokumente nam lahko pošljete v fotokopijah, fotografije lahko skenirate ali pošljete originale, ki Vam jih bomo po objavi vrnili.

Vsem, ki se boste za to trudili, se že vnaprej zahvaljujemo.

Uredniški odbor

ZA RAZVEDRILO

V VIPAVI SMO GOSTILI PRINAŠALCA UPANJA – MIŠIONARJA V SKUPNOSTI AKAMASOA MALGAŠKIH SMETIŠČARJEV

	SESTAVIL VLADIMIR ANŽEL		NAŠA NEKDANJA PEVKA, MAJDA	KRAJ NA GOREN- SKEM	RIMSKI BOG PODZEMLJA	SMISEL UMET- NIŠKEGA DELA	
	PRIMORSKO RACUNALS. PODIETJE						
	RAZLITJE VODE (MNOŽ.)						
							DEDNA OSNOVA
	POLIVNIL- KLORID	ENOTA ZA JAK. EL. TOKA JADRANSKI OTOK				NIKO GORŠIČ NASPROTJE SIMPATJE	
LEPO OBLIKOVANA POSODA ZA ŠPORTNO ZMAGO				SPODNJICE			
ORGAN IZVRŠNE OBLASTI V DRŽAVI				DIPLOMAT, KOFI ENOTSKI VEKTOR			
LASTNOST CIMAVEGA						ZAPORNIK, KAZNIJENEC V STARI JUGOSLAVIJI	ODISEJEVA DOMOVINA
STROJ ZA ZEMELJSKA DELA					GRŠ. REKA, EVROTAS OBLJUBE		
	NAŠ PESNIK, KAJETAN	STOJAN ANDLOVEC KRAJ PRI PODCETRUKU		GLAS KONJ. KOPIT ZELJE			
ULIČNA PRODAJAL- NA					LEPA, POSTAVNA ŽENSKA		
DODATEK JEDEM					NRAVO- SLOVEC NORDIJSKI BOGOVI		
AVTO- MOBILSKA OZNAKA BENETK			BREZ- ČUTNOST TONE KUNTNER				
VDOR MAGME V ZEMELJSKO SKORJO							
NEKDANJA MINISTRICA ZA ŠOLSTVO, LUCIJA			KEMUSKI ZNAK ZA SILICIJ		AVGUST SENOA		

REŠITEV iz 106. št. VG:

VODORAVNO: puč, šiba, original, **Glavni trg**, ajda, tipa, starš, va, MR, ladja, anonim, obleka, aroma, oe, kolesar, Krško, bistro, uniati, ZT, JN, kič, Olga, ža, Aca, kip, fant, jantar, Manca, inri, skril.

NAVPIČNO: SLO, **Kukaj**, tabornica, Adlešičani, garje, KA, TN, Poljšak, Otokar, urad, AK, Iliri, čivava, Ob, GP, GN, analiza, MS, šiit, Orest, Fak, intimnost, žanr, **Bar pri Marjanci**, alga, maron, tal.

PRISPEVKI ZA VIPAVSKI GLAS OD 1.10.2013 DO 31.12.2013

Ambrožič Dora	Slap	10 €
Clemenž Majda	Ljubljana	15 €
Filipčič Turk Željka	Slap	20 €
Družina Cerovšek	Glavni trg 4	200 €
Kobal Ivan	Ljubljana	50 €
Kodelja Boža	C.18.aprila 6	20 €
Kostanjevič Andrej	Kanada	50 €
Krašna Milan	Na produ 15	10 €
Krašna Natalija	Vrhpolje	10 €
Markič Rut	Nova Gorica	30 €
NN		50 €
Premrn Cilka	Gregorčičeva 1	20 €
Semenič	Kociančičeva 3	20 €
Strlekar Mitja	Ljubljana	30 €
Škrbec Regina	Globoko	20 €
Štekar Marija	Slap	10 €

Skupaj		565 €

Vsem se najlepše zahvaljujemo!

Svoje prispevke lahko nakažete tudi na TRR KS Vipava 01336-6450860755 s pripisom ZA VIPAVSKI GLAS.

**VIPAVSKI GLAS - glasilo KRAJEVNE SKUPNOSTI VIPAVA
DECEMBER 2013
750 izvodov**

Uredniški odbor:

Gizela Furlan - urednica, Magda Rodman, Vladimir Anžel, Milan Poljšak in Polona Puc - lektorica

Naslednja številka bo izšla predvidoma marca 2014. Vljudno prosimo vse, ki bi radi kaj zapisali za naše glasilo, da svoje prispevke pošljete najkasneje do 10. marca 2014 na elektronski naslov: vipavski.glas@gmail.com.

Za vse informacije lahko pokličete na tel. št. (05) 366 50 68 (Gizela) ali (05) 366 50 98 (Magda).

Tisk: Papirna galanterija Sedmak Ajdovščina

VSEBINA

Iz naše preteklosti

Družina Lavrenčič – Buognrjevi iz Vipave	stran 2
Obnovljen spomenik vojaku Rostasu v Logu pri Vipavi v luči povezovanja dveh narodov	stran 5
Spomenik kot pomnik in učitelj časa	stran 8
Nova zvonova pri sv. Pavlu nad Vrtovinom	stran 9
Ohranili so največji zvon iz Lanthierijeve kapelice	stran 12
Spomini na prihod nemške vojske v Vipavo leta 1943	stran 12
V spomin na žrtve nacizma	stran 13
Srečanje ob 22. obletnici izгона JA	stran 13

Spomini

Vrsta za žarnico	stran 14
Iz mladih let	stran 14

Predstavljamo vam

Radoslav Franc Silvester	stran 14
Otmар Črnilogar – človek mnogih talentov	stran 18
Z Otmарjem izpod Ture do Podrage	stran 20

Iz naše Občine

Občina Vipava bo z evropskimi sredstvi poskrbela za čistejšo reko Vipavo	stran 22
Obnova gospodarskega dela dvorca Lanthieri I. faza	stran 24
Vipava in njeni infrastrukturni problemi	stran 25

Iz ustanov in društev

Iz ŠGV

Iz dela Škofjske gimnazije	stran 27
----------------------------------	----------

Iz OŠ

Nov začetek	stran 32
Pepelkini čevljički	stran 33
Prvi tehniški dan v prvem razredu	stran 33
Dan zaščite in reševanja	stran 33

Iz Otroškega vrta

Škratki na sejmu ustvarjalnosti	stran 34
---------------------------------------	----------

Iz Lavričeve knjižnice

Večeri predstavitev knjig v Krajevni knjižnici Vipava	stran 32
---	----------

Iz društev

Večer literature in fotografije	stran 34
Mlajši Vipavski tamburaši gostovali na Krasu	stran 36
10. obletnica delovanja DU Vipava	stran 36
Mednarodni turnir v balinanju prerasča v prijateljstvo	stran 37
Srečanje starejših občanov v Vipavi	stran 38
V spomin – Franc Cerovšek	stran 39

Iz naše župnije

Cerkev na Gradišču je dobila novo streho	stran 40
Vrnili se je Herleinov sv. Štefan	stran 42
Obisk domov ob božiču in novem letu	stran 42

Za dom in družino

Na božični večer	stran 43
Miklavževanje 2013	stran 43
Dve poučni zgodbi za vsakega	stran 44
Vikend seminar društva Sožitje v Dobrni	stran 44
Trikraljevska akcija	stran 46
Obvestilo in prošnja bralcem	stran 46

Za razvedrilo

Križanka	stran 47
----------------	----------

Ajdovščina

sp-dom 908(497.4)V

VIPAVSKI

2013

352.9(497.4 Vipava)

0151591,107

COBISS •

